

۲۵۰ سوال

پایه یازدهم
رشته ریاضی و تجربی

دین و زندگی ۲

(ویژه دانش آموزان پایه یازدهم رشته ریاضی و تجربی)

احمد منصوری

ناظر محتوایی: مرتضی محسنی کبیر

دین و زندگی ۲

عنوان: بیست‌شو دین و زندگی ۲ (ویژه دانش‌آموزان پایه یازدهم رشته ریاضی و تجربی | مؤلف: احمد منصوری | موضوع: آموزش متوسطه ۲ | مشخصات ظاهری: ۲۰۸ ص، مصور ۲۹ × ۲۲ س.م، جدول | شابک: ۰-۳۴-۸۴۸۱-۶۲۲-۹۷۸ | وضعیت فهرست‌نویسی: فنیپای مختصر | مشخصات نشر: تهران، موسسه هونام پرتوآندیشان ماز، ۱۴۰۲ | شماره کتاب‌شناسی ملی: ۹۸۳۸۱۰۶

عنوان
۲۰شو دین و زندگی ۲

(ویژه دانش‌آموزان پایه یازدهم رشته ریاضی و تجربی)

ناشر
ماز

مؤلف
احمد منصوری

مدیر تألیف
رضا کلاهدوز

ناظر محتوایی
مرتضی محسنی کبیر

ویراستاران علمی
حسن امید خدا، صالح احصایی، وحید دولتی

ویراستار فنی
سیده فاطمه موسوی حصار

مسئولین پروژه
نیلوفر رئیسی نیا، سیده فاطمه موسوی حصار

طراح جلد و فرم اول
تایماز کاویانی

سرپرست صفحه‌آرایی
سمیه نجار

طراح لی‌اوت
سمیه نجار

صفحه‌آرا
سارا نوری

نوبت چاپ
اول - ۱۴۰۳

تیراژ
۲۵۰۰ نسخه

شابک
۰-۳۴-۸۴۸۱-۶۲۲-۹۷۸

قیمت
۳۴۶۰۰۰ تومان

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به «گروه آموزشی ماز» است و هیچ شخص حقیقی یا حقوقی، حق چاپ و برداشت تمام یا قسمتی از اثر را بدون مجوز کتبی از انتشارات ندارد و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

www.biomaze.ir

www.digimaze.org

مقدمه ناشر

داستان برمی‌گردد به سال‌ها پیش! همه چیز از اونجا شروع شد که توی دوران کنکور خودم، به هر کی ساعت مطالعه‌ام توی روز رو می‌گفتم، کسی حرفمو باور نمی‌کرد.

توی اون دوران، من واقعاً روزانه ۵ تا ۶ ساعت درس می‌خوندم؛ اما به‌خاطر ترازهای بالایی که توی آزمون‌ها داشتم، کسی باورش نمی‌شد و همه فکر می‌کردن روزی ۱۲ ساعت درس می‌خونم. اون موقع‌ها، خودمو آدم باهوشی تصور نمی‌کردم؛ پس همیشه تصورم این بود که فرق من با بقیه، توی یک چیز دیگه‌ست و اونم نحوه درست درس خوندم. خیلی از بچه‌ها زیاد درس می‌خونن، اما درست درس نمی‌خونن!

زمان گذشت و گذشت تا با آدمایی مثل خودم آشنا شدم. اونا هم تونسته بودن با ساعت مطالعه معقول، نتایج خیلی خوبی بگیرن! حوالی سال ۹۴ بود، هنوز از کنکورمون اون قدر زیاد نگذشته بود که ماجراهای اون روزا یادمون بره. با توجه به همون روش مطالعه درست، یک کتاب تألیف کردیم؛ ولی نه پول داشتیم و نه مجوز نشر! این شد که توی خیابان انقلاب تهران از یک انتشارات به انتشارات دیگه می‌رفتیم و ازشون می‌خواستیم کتابمون رو چاپ کنن. اون روزا خیلی سختی کشیدیم؛ اما در آخر، انتشارات گاج، نمونه کتاب ما رو دید، از محتوایش استقبال کرد و نهایتاً کتاب ما توی گاج چاپ شد. قابل باور نبود؛ اما اون کتاب توی همون سال اول چاپ، تبدیل به پرفروش‌ترین کتاب کمک آموزشی ایران شد.

حوالی سال ۹۷ بود که مثل بازیکن‌های فوتبال، با یک قرارداد بهتر جابه‌جا شدیم و همکاریمون با انتشارات خیلی سبز آغاز شد. اونجا هم تمام کتاب‌هایی که تألیف کردیم، توی زمان خودش، پرچمدار بازار آموزش ایران شدن.

تو تمام این سال‌ها روی محصولات آموزشی آنلاین خودمون توی سایت ماز تمرکز کردیم و امروز، دیگه محصولات آموزشی ماز رو همه توی ایران استفاده می‌کنن و با ماز آشنا هستن. توی مسیر آموزش آنلاین، به چیزی که می‌خواستیم رسیدیم و حالا نوبت اینه که تو فضای نشر، اونم توی نشر خودمون به چیزی که می‌خواهیم برسیم.

مطمئنم که اهمیت و تأثیر مطالعه کتاب‌های ماز هم دیر یا زود بر همگان معلوم میشه و فرق تویی که زودتر از بقیه این کتاب رو می‌خونی، این خواهد بود که می‌تونی توی ماراتون کنکور، به‌خوبی از رقیب‌های خودت جلو بزنی. قدر این کتاب رو بدون و ازش نهایت استفاده رو ببر که حاصل سال‌ها تجربه و کار در بالاترین سطح فضای آموزش کشور هست.

دکتر سید آرمان موسوی‌زاده

مدیرعامل گروه آموزشی ماز

@biomaze

biomaze

biomaze.ir

مقدمه مؤلف

یک سلام خیلی گرم و خاص به همه دانش‌آموزان عزیز، به کلاس دین و زندگی ماز خوش اومدین. حالا چرا کلاس؟ چون این کتاب حاصل تلاش و اندوخته‌های سال‌ها تدریس، دسته‌بندی‌ها، نکات، سؤالات احتمالی و آزمون‌های شبیه‌سازش، همه و همه به‌طور خاص برای موفقیت شما تألیف شده تا از هر منبع و کلاس دیگری بی‌نیاز بشین. راستش همه ما اساتید و به‌خصوص شما دانش‌آموزان، این چند سال اخیر درگیر خیلی از اخبار و حواشی بودیم و آخرش هم این بود که «کنکور سراسری از سال ۱۴۰۲ به بعد با تأثیر قطعی معدل برگزار شد» که همه رو تحت تأثیر خودش قرار داد.

از اونجایی که ما توی ماز همیشه به‌عنوان اولین مجموعه، خودمون رو مطابق با تغییرات برای راحتی دانش‌آموزان و موفقیتشون تغییر دادیم، فکر کردیم که چطور می‌تونیم تو این زمینه چه از ابتدای سال و چه برای کسانی که اواخر سال به فکر خوندن برای امتحان نهایی میفتن، کمکی کنیم؛ چون قطعاً هدفمون موفقیت شما عزیزانه. پس شروع به نوشتن کتاب‌های نهایی کردیم که هم از نظر درس‌نامه (واقعاً غنی و بی‌رقیبه ... حالا می‌ری می‌خونی می‌بینی!) و هم از نظر سؤالات و مجموعه نکات، می‌تونه منبعی برای بیست شدن و رسیدن راحت‌تر شما به رشته دل‌خواهتون باشه. حالا به سؤالی که پیش میاد اینکه این کتاب رو چطور استفاده کنیم؟ موقع نوشتن کتاب، با توجه به تعداد سؤالات و مباحث کتاب، اکثر درس‌ها رو به ۲ بخش تقسیم کردیم و انتهای درس‌نامه، سؤالاتش رو آوردیم. حالا این کار چه مزیتی داره؟ اول اینکه شاید شما به درس‌نامه یک مبحث مسلط باشید، پس اگر فقط بخواید سؤالاتش رو بخونید، خیلی راحت می‌رید سراغ سؤالاتش و دوم اینکه با توجه به تفکیک مبحثی سؤالات و چیدمان دقیقشون، دیگه با انبوهی از سؤالات مواجه نمی‌شین و در هر بازه مطالعاتی می‌تونیم با خیال راحت یک مبحث رو جمع کنیم. به‌طور کلی وقتی درس اول رو باز می‌کنین، با چند مورد مواجه می‌شین:

۱ مشاوره تخصصی: تو این قسمت، خیلی صمیمی ماجرای درس و نکات مهمی که باید بهش توجه کنید رو گفتیم و بارم هر درس رو مشخص کردیم. **۲ نیم‌نگاه:** تو این قسمت، هم مباحث اصلی و هم شاخه‌های فرعی هر درس، تو یه نمودار مشخص شده و نقشه درس رو راحت می‌بینین. **۳ درس‌نامه:** همه متن کتاب با جزئیات کامل، به‌شکل خیلی دقیق و روان براتون شرح داده شده و آیات، احادیث و ارتباطشون با متن کتاب بیان شده که با قسمت‌هایی از قبیل «آیه‌شناسی»، «حدیث‌شناسی» و «شعرشناسی» زیاد سروکار دارین. **۴ بانک‌های ویژه:** این بانک‌ها توی درس‌نامه با اسم‌های «جمع‌بندی» و «نکته» اومدن و کلی نکته و مطلب خفن توشون گذاشتیم. **۵ ایستگاه سؤالات امتحانی:** تمام تلاشمونو کردیم که توی این قسمت، بهترین و محتمل‌ترین سؤالات رو براتون به‌ترتیب چیدمان امتحان نهایی و به‌صورت کاملاً علمی طراحی کنیم که دیگه هیچ استرسی نداشته باشین. **۶ آزمون‌های جمع‌بندی:** برای نیم‌سال اول، ۲ آزمون و برای نیم‌سال دوم، ۳ آزمون گذاشتیم تا با خیال راحت به مضاف امتحان نهایی برید و شک نکنین بیشترین مطابقت رو با نهایی خواهیم داشت. **۷ دوپینگ:** استرس شب امتحان، از اون استرسی‌هایی هست که بعیده کسی تجربه نکرده باشه. دوپینگ کارش همینکه که مثل یک بالش نرم زیر سر شما که باعث خواب راحتتون می‌شه، تمام نکات دینی رو توی چندین صفحه، خلاصه براتون جمع می‌کنه تا شب امتحان دیگه هیچ ناراحتی‌ای نداشته باشین و به‌جای اینکه بخواین خلاصه‌نویسی و نکته‌برداری کنین و نگران باشین که جایی جامونده باشه، ما براتون این کار رو انجام دادیم، خیالتون راحت باشه. در آخر بخش دوپینگ، «مهم‌ترین آیات»، «مهم‌ترین احادیث»، «مهم‌ترین اشعار» و «مهم‌ترین اصطلاحات» رو براتون آوردیم تا یک جمع‌بندی جامع و کامل از کتاب دین و زندگی یازدهم داشته باشین.

جا داره که از تمام کسانی که زحمت کشیدن تا این کتاب آماده بشه تشکر کنیم. اول از همه، از آقای دکتر سیدآرمان موسوی‌زاده که با تلاش‌هاشون ماز رو به این مرحله و جایگاه رسوندن، متشکرم. یه تشکر ویژه دارم از مدیر محترم کتاب و آزمون‌های ماز، آقای دکتر رسول خنجری که با دقت‌نظر و راهنمایی‌های خوبشون باعث شدن که یک کتاب در سطح عالی داشته باشیم. از استاد مرتضی محسنی کبیر که با کوله‌باری از تجربه، نقش بسزایی در غنای محتوای علمی کتاب داشتند و ردپای نظرات کارشناسی ایشان در کتاب قابل مشاهده است، ممنونم. از سرکار خانم فاطمه موسوی حصاری، بابت زحماتی که برای ویرایش فنی و محتوایی کار کشیدن، صمیمانه سپاسگزارم. از آقایان رضا کلاهدوز، علی‌رضا کاهیدوند و خانم‌ها سمیه نجار، سارا نوری و نیلوفر رئیسی نیا که با تلاش‌ها و زحمات ایشان، این کار به ثمر نهشته است، متشکرم. از ویراستارهای خوب کتابمون، آقایان حسن امید خدا، صالح احصایی و وحید دولتی که زحمت ویرایش علمی کتاب را برعهده داشتند، تشکر می‌کنم.

«وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى»

احمد منصوری

راه بیست‌شو

راه بیست شدن، با کتاب‌های بیست شو هموارتر است! چطور؟ چون این مجموعه کتاب‌ها با هدف بیست شدن شما در امتحانات نهایی نوشته شده‌اند و البته ویژگی‌هایی دارند که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌کنیم:

۱ درس‌نامه‌های جامع، کاربردی و پر نکته: با بیانی ساده، خطبه‌خط کتاب درسی را برایتان موشکافی، بررسی و مطالب را دسته‌بندی می‌کنند. **۲ بانک سؤالات تشریحی (شبیه‌ساز امتحان نهایی):** چیدمان و انتخاب سؤالات این بخش بر اساس «سطوح یادگیری شیوه‌نامه بلوم» و «پوشش صد درصدی نکات احتمالی امتحان نهایی» صورت گرفته است. البته هر سؤال بارم دارد تا شما ارزش موبه‌موی انواع سؤالات را بشناسید. **۳ آزمون‌های پایانی نوبت اول و دوم:** در این بخش شما با پاسخ دادن به آزمون‌های تألیفی و نهایی برگزار شده دوره‌های قبل، اندوخته‌های ذهن و دانش خودتان را محک می‌زنید و خودتان را برای ۲۰ گرفتن آماده می‌کنید. **۴ پاسخ‌نامه تشریحی:** در اینجا کنار هر پاسخ، یک تگ تاکسونومی براساس سطوح یادگیری شیوه‌نامه بلوم (مصوب آموزش و پرورش) گذاشته‌ایم تا شما با سطح هر سؤال و پاسخ آن به‌خوبی آشنا شوید. این سطوح عبارت‌اند از: دانشی، درک و فهم، کاربردی، تحلیلی، ارزیابی و قضاوت و خلاقیت که در پایین صفحات بخش پاسخ‌نامه، آن‌ها را با یک علامت مشخص، برایتان در نظر گرفته‌ایم. **۵ دوپینگ فوری:** این بخش خلاصه‌ای کاربردی از مهم‌ترین مطالب هر درس ارائه می‌دهد و چاره کار شما برای شب امتحان است. **۶ پادکست جمع‌بندی:** درضمن با گوش دادن به پادکست جمع‌بندی این درس، می‌توانید راحت و آسوده، مطالب مهم را به ذهن بسپارید.

معرفی دیجی‌ماز

آرشیو آزمون‌های چند سال اخیر ماز

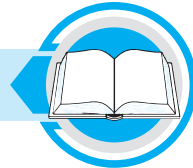
کتاب‌های بانک تست ماز

موسیقی‌هایی برای مطالعه آرام‌بخش

پادکست‌های انگیزشی و مشاوره‌ای

کتاب‌های بانک کنکور ماز

بسته‌های جامع امتحان نهایی

پادکست‌های درسی، مشاوره‌ای و خلاصه‌های صوتی شب امتحان

جزوه‌های طلایه ماز

دیجی‌ماز برای این‌ها که با لذت درس بخونند!

هر چیزی رو که برای درس خوندن بهش نیاز داری، توی اپلیکیشن «دیجی‌ماز» قرار دادیم. تو می‌تونی با نصب دیجی‌ماز روی گوشی یا کامپیوترت، همیشه و همه‌جا بهتر از زمانت استفاده کنی.

برای نصب دیجی‌ماز کافی‌ه همین الان توی گوگل دیجی‌ماز رو سرچ کنی!

راستی،

- پادکست خلاصه صوتی کتاب
- آزمون پیش‌بینی ماز از امتحان نهایی خرداد ۱۴۰۴
- و این یعنی کتاب‌های ماز زنده است و هر لحظه مطالب کاربردی بیشتری رو توی دیجی‌ماز براتون قرار خواهیم داد.

فهرست

درس ۱ هدایت الهی

- درسنامه | ۷
- بانک سؤالات تشریحی | ۱۳

درس ۲ تداوم هدایت

- درسنامه | ۱۷
- بانک سؤالات تشریحی | ۲۴

درس ۳ معجزه جاویدان

- درسنامه | ۲۸
- بانک سؤالات تشریحی | ۳۵

درس ۴ مسئولیت‌های پیامبر (ص)

- درسنامه | ۳۹
- بانک سؤالات تشریحی | ۴۶

درس ۵ امامت، تداوم رسالت

- درسنامه | ۵۰
- بانک سؤالات تشریحی | ۵۸

درس ۶ پیشوایان اسوه

- درسنامه | ۶۲
- بانک سؤالات تشریحی | ۶۹

درس ۷ وضعیت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مسلمانان،

پس از رحلت رسول خدا (ص)

- درسنامه | ۷۳
- بانک سؤالات تشریحی | ۷۸

درس ۸ احیای ارزش‌های راستین

- درسنامه | ۸۲
- بانک سؤالات تشریحی | ۸۸

درس ۹ عصر غیبت

- درسنامه | ۹۲
- بانک سؤالات تشریحی | ۱۰۰

درس ۱۰ مرجعیت و ولایت فقیه

- درسنامه | ۱۰۵
- بانک سؤالات تشریحی | ۱۱۳

درس ۱۱ عزت نفس

- درسنامه | ۱۱۷
- بانک سؤالات تشریحی | ۱۲۲

درس ۱۲ پیوند مقدس

- درسنامه | ۱۲۵
- بانک سؤالات تشریحی | ۱۳۰

آزمون‌های پایانی نوبت اول و دوم ۱۳۳

پاسخ‌نامه تشریحی ۱۴۴

دوپینگ فوری ۱۷۹

آگه می‌خوای بدونی که هر کدوم از این درسا تو امتحان‌های نوبت اول و دوم چه ارزشی داره، به جدول زیریه نگاه بنداز.

درس	پایانی نوبت اول	پایانی نوبت دوم شهر یور و دی‌ماه
اول، دوم	۵	۵
سوم و چهارم	۶	
پنجم و ششم	۵	
هفتم و هشتم		۳/۵
نهم و دهم		۴/۵
یازدهم و دوازدهم		۳
قرائت	۴	۴
جمع	۲۰	۲۰

فهرست

درس ۱ / هدایت الهی

درسنامه	8
بانک سؤالات تشریحی	14
پاسخنامه تشریحی	30

درس ۲ / تداوم هدایت

درسنامه	18
بانک سؤالات تشریحی	25
پاسخنامه تشریحی	32

درس	پایانی نوبت اول	پایانی نوبت دوم شهریور و دی ماه
اول و دوم	۵	۵ (درس یک تا شش)

درس ۱: هدایت الهی

مشاوره تخصصی

این درس در مورد هدایت الهی حرف می‌زنه و می‌گه که خدا انسان رو به یه طوره ویژه‌ای هدایت و راهنمایی می‌کنه؛ حالا چرا؟ چون انسان مثل بقیه موجودات نیستش که فقط غریزه داشته باشه و یه سری نیازهای طبیعی ثابت مثل آب و غذا؛ بلکه انسان یه نیازهایی داره که بعش می‌گن نیازهای برتر یا بنیادین که باعث می‌شه دنبال این باشه که «ما اصلاً واسه چی به این دنیا اومدیم؟»، «بعدش کجا می‌ریم؟»، «اصلاً چطوری باید زندگی کنیم که پشیمون نشیم؟» (همش یه بار توی این دنیا زندگی می‌کنیم دیگه). خلاصه که ما با وجود اینکه عقل و اختیار داریم، ولی نمی‌تونیم به این نیازهامون به تنهایی برسیم و درکشون کنیم؛ اینجاست که ...؟! آفرین! خدا می‌گه من هستم، غمت نباشه، خودم راهنمایی‌ت می‌کنم تا بعداً هم بهونه نداشته باشی.

این از مفهوم درس و اما حواستون حساسی به نیازهای برتر و سؤالاشون، جملاتشون و کلیدواژه‌هاشون باشه. آیات، احادیث و شعرهایش هم خیلی مهمه. حالا نکات اصلی رو به جاش بهتون می‌گیم. نگران نباشین. یه نیم‌نگاهی هم به نمودار پایین بندازین ضرری نداره.

بارم‌بندی	نیم‌سال اول (به همراه درس دوم)	نیم‌سال دوم (به همراه درس دوم)
	۵	۲

نیم‌نگاه

تفکر و اندیشه

در این بخش می‌خواهیم به مقدمات بحث اصلی یعنی نیازهای انسان و تفکر و تأمل در باب این نیازها بپردازیم.

آب، زندگی بخش جهان مادی

آب، نعمت بی‌نظیر خداوند، جلوه زیبایی و طراوت، مظهر پاکی و زلالی و عامل ادامه حیات است. آب مایه حیات و اساس زندگی در جهان است.

آیه‌شناسی

آیه ۳۰ سوره انبیاء:

﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾

ترجمه:

و ما هر چیزی را با آب زنده کردیم.

آیه ۴۹ سوره فرقان:

﴿لِنُحْيِيَ بِهِ بَلَدَةً مَّيْتًا﴾

ترجمه:

تا به وسیله آن، سرزمینی مرده را زنده کنیم.

پیام

آب، زندگی بخش جهان مادی است.

دین، زندگی بخش روح انسان

دین، عامل شادابی و طراوت روح و درون انسان و اکسیر حیات روح اوست.

آیه شناسی

آیه ۲۴ سوره انفال:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾

ترجمه:

ای کسانی که ایمان آورده اید، دعوت خدا و پیامبر را بپذیرید؛ آن گاه که شما را به چیزی فرامی خواند که به شما زندگی حقیقی می بخشد.

پیام

۱- پذیرفتن دعوت خدا و پیامبر (دین الهی)، به روح انسان زندگی حقیقی می بخشد.

۲- این آیه خطاب به ایمان آورندگان (اهل ایمان، مؤمنان) است.

سؤالات:

- آیه ۲۴ سوره انفال، خطاب به چه کسانی است؟ **پاسخ** مؤمنان (ایمان آورندگان)
- شرط رسیدن به زندگی حقیقی چیست؟ **پاسخ** ایمان به خدا و پذیرش دعوت خدا و پیامبر

تکته

راستی اکسیری که بالا ازش حرف زدیم می دونین چیه؟ همون معنی کیمیا رو می ده که قدیم کیمیاگرا دنبالش بودن که به دست بیارن تا بتونن مس رو به طلا تبدیل کنن. اینجا به عنوان تمثیل ازش استفاده شده (اکسیر حیات). چی شد!!!! دینی و شیمی و ادبیات و... 😊

مقدمه

احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه ای که ① پاسخ گوی نیازهای او باشد. ② سعادت او را تضمین کند.

- سبب شده است که: ➡ در طول تاریخ همواره شاهد ارائه برنامه های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری باشیم.
- اما آیا می توان به مکاتب بشری اعتماد کرد و زندگی را براساس برنامه های آنها بنا نهاد؟

نیازهای برتر

برای فهم نیازهای برتر، بهتر است نیازهای اولیه انسان را بشناسید.

- انسان مانند سایر موجودات زنده، یک دسته نیازهای طبیعی و غریزی دارد؛ مانند نیاز به آب، هوا، غذا و پوشاک
 - خداوند پاسخ به این نیازها را در عالم طبیعت آماده کرده و قدرت آگاه شدن از آنها را نیز به انسان داده است.
- مثال** در هنگام نیاز به آب و غذا، احساس تشنگی و گرسنگی می کند و سراغ آب و غذا می رود. هنگام سرما و گرما، از مصالح موجود در طبیعت بهره می برد و برای خود لباس، پوشاک و مسکن تهیه می کند.

تکته

اما نیازهای انسان منحصر به نیازهای طبیعی و غریزی او نمی شود.

- زمانی که انسان، از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد، خود را با نیازهای مهم تری روبه رو می بیند که: ① این نیازها برآمده از سرمایه های ویژه ای است که خداوند به انسان عطا کرده است. ② پاسخ درست به این نیازهای اساسی است که سعادت انسان را تضمین می کند.
- این نیازها به تدریج به دل مشغولی، دغدغه و بالآخره به سؤال هایی تبدیل می شوند که انسان تا پاسخ آنها را نیابد، آرام نمی گیرد.

نکته

رسیدن به نیازهای اساسی و برتر سبب می‌شود که به دل‌مشغولی و دغدغه دچار شویم اما رسیدن به پاسخ این نیازها سبب آرامش می‌شود.

- برخی از نیازهای برتر (بنیادین) عبارت‌اند از:
- ۱- شناخت هدف زندگی
 - ۲- درک آینده خویش
 - ۳- کشف راه درست زندگی

۱- شناخت هدف زندگی

انسان می‌خواهد بداند:

- «برای چه زندگی می‌کنی؟» (همون چرایی زندگی می‌شه)
- کدام هدف است که می‌تواند با اطمینان خاطر، زندگی‌اش را صرف آن نماید؟
- او می‌داند که اگر هدف حقیقی خود را نشناسد یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده است.
- از این رو امام سجاد (ع) پیوسته این دعا را می‌خواند که:

حدیث‌شناسی

امام سجاد (ع):

«خدایا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای.»

پیام: دعای امام سجاد (ع) بیانگر اهمیت شناخت هدف زندگی است.

۲- درک آینده خویش

انسان با این سؤال مهم و اساسی نیز روبه‌روست که:

- «آینده او چگونه است؟»
- آیا زندگی او با مرگ تمام می‌شود یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می‌گردد؟
- اگر حیات، به شکل دیگری ادامه می‌یابد و انسان زندگی ابدی را پس از مرگ آغاز خواهد کرد، نحوه زندگی او پس از مرگ چگونه است؟
- زاد و توشه سفر به جهان دیگر چیست؟
- خوشبختی وی در آن سرا در گرو انجام چه کارهایی است؟
- پاسخ به این سؤالات فقط از عهده کسی برمی‌آید که:
- ۱- کاملاً از جهان دیگر و زندگی پس از مرگ آگاه باشد.
- ۲- زاد و توشه آن را بشناسد و به دیگران اطلاع دهد.

شعرشناسی

شعر مولوی:

روزها فکر من این است و همه شب سختم
از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود
که چرا غافل از احوال دل خویشتم
به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم

پیام: این شعر بیانگر آن است که انسان می‌خواهد بداند که «آینده او چگونه است و به کجا می‌رود؟» پس به نیاز «درک آینده خویش» اشاره می‌کند؛ اما دقت کنید که عبارت «آمدنم بهر چه بود» بیانگر «درک هدف زندگی» است.

۳- کشف راه درست زندگی

راه زندگی یا «چگونه زیستن؟»:

- ارتباط دقیقی با دو نیاز قبلی دارد.
- دغدغه دیگر انسان‌های فکور و خردمند است.
- این دغدغه، از آن جهت جدی است که انسان فقط یک‌بار به دنیا می‌آید و یک‌بار زندگی در دنیا را تجربه می‌کند. بنابراین در این فرصت تکرار نشدنی، باید از بین همه راه‌هایی که پیش روی اوست، راهی را برای زندگی انتخاب کند که به آن مطمئن باشد تا بتواند با بهره‌مندی از سرمایه‌های خدادادی به هدف خلقت برسد. (سرمایه‌های خدادادی که یادتونه پارسال توی کتاب دهم داشتین، همون عقل و اختیار و وجدان و ...)
- بنابراین، یکی از سؤالات اساسی انسان این است که: «راه درست زندگی کدام است و چگونه می‌توان به آن دست یافت؟»

تدبر در قرآن

آیه‌شناسی

آیات سوره عصر:

﴿وَالْعَصْرِ (۱) إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ (۲) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ (۳)﴾

ترجمه:

به عصر سوگند، که انسان در زیان است. مگر کسانی که ایمان آورده و اعمال صالح انجام داده‌اند و یکدیگر را به حق سفارش کرده و یکدیگر را به شکیبایی و استقامت توصیه نمودند.

پیام

۱- خداوند در آیات به «عصر» سوگند می‌خورد که منظور همان زمان است. ۲- انسان با گذشت زمان، عمر خود را از دست داده و دچار خسران و زیان می‌شود؛ اما کسانی که الف) ایمان داشته باشند، ب) عمل صالح انجام دهند، ج) اهل حق باشند و به آن سفارش کنند، د) اهل صبر باشند و به آن سفارش کنند، از این خسران در امان هستند. (عمر خود را هدر نداده‌اند) ۳- آیات سوره عصر بیانگر «کشف راه درست زندگی» هستند.

سؤالات:

- ۱- خداوند در سوره عصر به چه چیزی سوگند خورده است؟ چرا؟ **پاسخ** به عصر سوگند خورده است، عصر به معنی «زمان و تاریخ بشر» است و خسران انسان‌ها در زندگی نتیجه گذشتن زمان عمر آن‌هاست.
- ۲- چه خسارتی انسان را تهدید می‌کند؟ **پاسخ** از دست رفتن سرمایه وجودی انسان که همان عمرش است.
- ۳- چه کسانی دچار خسران نمی‌شوند؟ **پاسخ** کسانی که: الف) ایمان داشته باشند، ب) عمل صالح انجام دهند، ج) خودشان حق را رعایت کنند و دیگران را به سوی حق دعوت نمایند، د) خودشان صبور هستند و دیگران را نیز به صبر دعوت کنند.

نکته

یه جمله از فخر رازی هست که شبیه عکس صفحه کتابتونه: «انسان توی دنیا مثل یخ فروشی هست که هر لحظه سرمایه‌اش آب می‌شه و باید هرچی زودتر اون رو بفروشه وگرنه خسارت می‌بینه.» البته باید حواسمون باشه که این عمر رو به چه قیمتی و به کی بفروشیم.

نیاز	کلیدواژه
دچار خطا نشدن - چرایی زندگی (چرا زیستن؟) - کدام هدف - دعای امام سجاد (ع) - مصراع «از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود؟»	شناخت هدف زندگی
آینده انسان بعد از مرگ - سرنوشت انسان - خوشبختی او - زاد و توشه - مصراع «به کجا می‌روم آخر نمایم وطنم»	درک آینده خویش
«چگونه زیستن؟» - راه زندگی - دغدغه انسان‌های فکور و خردمند - یک‌بار زندگی کردن - شعر «مرد خردمند هنرپیشه را» (بخش اندیشه و تحقیق) - آیات سوره عصر	کشف راه درست زندگی

پاسخ به نیازهای برتر

در اینجا می‌خواهیم به این نکته بپردازیم که پاسخ نیازهای برتر ما انسان‌ها چگونه برطرف می‌گردد.

ویژگی‌ها

پاسخ به نیازهای برتر و سؤال‌های اساسی انسان باید حداقل دو ویژگی داشته باشد: الف) کاملاً درست و قابل اعتماد باشد. ب) همه‌جانبه باشد.

الف) کاملاً درست و قابل اعتماد باشد

علت: زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است. درحالی‌که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست؛ به‌خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون هستند.

ب) همه‌جانبه باشد

به‌طوری‌که به نیازهای مختلف انسان به‌صورت هماهنگ پاسخ دهد؛ **علت:** زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی وی، پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی باهم دارند و نمی‌توان برای هر بُعدی جداگانه برنامه‌ریزی کرد.

ویژگی‌های شخص پاسخ‌دهنده: کسی می‌تواند به سؤال‌ها و نیازهای برتر انسان پاسخ درستی بدهد که:

- ۱ آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او داشته باشد.
- ۲ هم‌چنین بداند که انسان‌ها، پس از مرگ، چه سرنوشتی دارند و دقیقاً چه عاقبتی در انتظار آن‌هاست.

فعالیت کلاسی

(الف) آیا عقل انسان به تنهایی می‌تواند به سؤال‌های اساسی پاسخ کامل و جامع دهد؟ چرا؟

پاسخ کسی می‌تواند انسان را در جهت پاسخ‌گویی درست به نیازهای برتر راهنمایی کند که آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او، چگونگی زندگی در جهان آخرت و ارتباط آخرت با دنیا داشته باشد. اما با توجه به اینکه دستگاه تفکر و اندیشه انسان دارای محدودیت است و نیز از طریق علوم بشری نمی‌تواند اطلاعات مذکور را به‌طور کامل و دقیق به‌دست آورد، پس نمی‌تواند به نیازهای برتر پاسخ کامل و جامع دهد.

(ب) آیا انسان به تنهایی می‌تواند مسیر سعادت را طراحی کند؟ چرا؟

پاسخ از آنجا که طراحی مسیر سعادت انسان بستگی به پاسخ کامل و جامع به سؤالات و نیازهای بنیادین دارد و انسان نمی‌تواند به تنهایی به آن‌ها پاسخ دهد، نمی‌تواند به تنهایی مسیر سعادت خویش را طراحی نماید.

جمع‌بندی

- ۱ ویژگی‌های پاسخ به نیازهای برتر
 - کاملاً درست و قابل اعتماد ← نیاز به تجربه و آزمون - عمر محدود آدمی
 - همه‌جانبه باشد ← ارتباط تنگاتنگ ابعاد وجودی انسان - پاسخ به همه نیازها به‌صورت هماهنگ
- ۲ عقل انسان به تنهایی قادر به پاسخ‌گویی به نیازهای برتر نیست؛ زیرا آگاهی کامل از خلقت انسان و ... ندارد.

شیوه هدایت خداوند

خداوند هر دسته از مخلوقات را متناسب با «ویژگی‌هایی که در وجودشان قرار داده است» هدایت می‌کند. انسان ویژگی‌هایی دارد که او را از سایر مخلوقات متمایز می‌کند و همین امر سبب شده شیوه هدایت او متفاوت باشد.

دو ویژگی متمایزکننده انسان: ۱ توانایی تعقل و تفکر ۲ قدرت اختیار و انتخاب

انسان ابتدا درباره هر کاری تفکر می‌کند، اگر تشخیص داد که آن کار مفید است و او را به هدفش می‌رساند، «آن را انتخاب می‌کند و انجام می‌دهد. (درسته همه انسان‌ها قوه عقل دارند اما، ممکنه این وسط یکی خوب از عقلش استفاده نکنه و راه نادرستی رو بپره!)»

هدایت خداوند نیز از مسیر این دو ویژگی (عقل و اختیار) می‌گذرد؛ یعنی: خداوند برنامه هدایت انسان (همون دین الهی) را که دربرگیرنده پاسخ به سؤالات بنیادین است، از طریق پیامبران می‌فرستد تا انسان با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی‌ها و امتیازات آن، با اختیار خود این برنامه را انتخاب کند و در زندگی به کار بندد و به هدفی که خداوند در خلقت او قرار داده است، برسد.

انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می‌کند و با کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها، راه درست زندگی را می‌یابد و پیش می‌رود.

حدیث‌شناسی

حدیث امام کاظم (ع):

امام کاظم (ع) به شاگرد برجسته خود، هشام بن حکم، فرمود:

«ای هشام، خداوند رسولانش را به‌سوی بندگان نفرستاد، جز برای آنکه این بندگان در پیام الهی تعقل کنند. کسانی این پیام را بهتر می‌پذیرند که از معرفت برتری برخوردار باشند و آنان که در تعقل و تفکر برترند، نسبت به فرمان‌های الهی داناترند و آن کس که عقلش کامل‌تر است، رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است.»

پیام عقل و وحی (پیام الهی) باید در کنار هم قرار بگیرند تا انسان بتواند پاسخ سؤال‌ها و نیازهای اساسی خودش را بیابد.

نکته

در جدول زیر با مهم‌ترین علت - معلول‌ها پیرامون موضوع تعقل و تفکر آشنا می‌شوید:

علت	ارسال رسولان	پذیرش بهتر پیام الهی	برتر بودن در تفکر و تعقل	کامل‌تر بودن عقل
معلول	برای تعقل بندگان در پیام الهی	برخوردار بودن از معرفت برتر	داناتر بودن نسبت به فرمان الهی	بالاتر بودن رتبه در دنیا و آخرت

نتیجه با کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی می‌توان به پاسخ سؤال‌های اساسی دست یافت. (جمله‌ای پرکاربر توی امتحانات!)

انتخاب برنامه‌ای غیر از برنامه خداوند:

انسان، چون قدرت اختیار دارد، می‌تواند راه‌های دیگری را نیز برگزیند. اما چنان که گفته شد، چون هر برنامه دیگری غیر از برنامه خداوند نمی‌تواند پاسخ درستی به نیازهای برتر بدهد، انسان زیان خواهد کرد و با دست خالی به دیار آخرت خواهد شتافت.

تکمیل کنید

اتمام حجت خداوند با انسان؛ اگر خداوند به سؤال‌های اساسی انسان پاسخ ندهد و او را رها کند، انسان در قیامت می‌تواند بگوید: از آنجایی که تو (خداوند) ما را رها کردی و برای ما راهنمایی نفرستادی که به سؤال‌اتمان پاسخ دهد، به این خاطر گمراه شدیم. اگر یک پیامبر می‌فرستادی از او اطاعت می‌کردیم. خداوند، در قرآن کریم درباره تمام و کامل شدن حجت الهی با فرستادن انبیاء فرموده است:

آیه‌شناسی

آیه ۱۶۵ سوره نساء:

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ...﴾

ترجمه:

رسولانی (را فرستاد که) بشارت‌دهنده و بیم‌دهنده باشند، تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد ...

پیام ۱- خداوند با ارسال پیامبران با مردم اتمام حجت می‌کند. ۲- خداوند با فرستادن پیامبران بشارت‌دهنده و انذارکننده، راه هرگونه عذر و بهانه برای هدایت نشدن را بسته است و حجت را بر بندگان تمام کرده است.

سؤالات:

- اتمام حجت خداوند با مردم، چگونه صورت گرفته است؟ **پاسخ** با ارسال پیامبران الهی و هدایت مردم و نشان دادن راه درست
- خداوند در این آیه چه صفاتی برای پیامبران برمی‌شمرد؟ **پاسخ** بشارت‌دهنده (مبشرین) و بیم‌دهنده (منذرین)

اندیشه و تحقیق

۱ آیا انسان می‌تواند پاسخ دادن به این نیازهای برتر را نادیده بگیرد و براساس ضرب‌المثل «هر چه پیش آید خوش آید» رفتار کند؟ چرا؟ **پاسخ** برخی از افراد وقتی با سؤال‌های بنیادین مواجه می‌شوند، برای آسوده کردن وجدان، خود را به بی‌خیالی می‌زنند و می‌گویند خود را درگیر این سؤال‌ها نمی‌کنیم. زندگی به هر صورت پیش رود، برای ما تفاوتی ندارد. اما این‌ها نمی‌دانند که روزی متوجه این تفاوت می‌شوند که دیگر قادر به انجام دادن کاری نیستند. بنابراین انسان عاقل نمی‌تواند چنین نگرشی داشته باشد چون پاسخ‌گویی مناسب به نیازهای برتر (بنیادین)، سعادت و خوشبختی او را به دنبال دارد و بی‌توجهی به آن‌ها شقاوت و بدبختی را نصیب انسان خواهد کرد.

۲ آیا می‌توانیم پاسخ به نیازهای برتر را به احساسات شخصی و سلیقه فردی واگذار کنیم؟ چرا؟

پاسخ راه کمال و رشد هر نوع از موجودات راه معین و خاصی است. به‌طور مثال، دانه گندم و نوزاد گوسفند، راه معینی را باید بپیمایند تا به کمال خود برسند. نوزاد گوسفند نمی‌تواند بگوید من بنابر نظر و سلیقه خودم شیر نمی‌خورم؛ زیرا اگر شیر نخورد رشد نمی‌کند و می‌میرد. در حقیقت رشد و نمو بدن انسان و هر موجود دیگری مکانیسم و قانون خاص خود را دارد و اگر کسی نخواست از این قانون‌مندی پیروی کند باید تبعات آن، مانند رنج و بیماری را بپذیرد. بعد معنوی انسان نیز همین‌گونه است. رشد آن از راه معین و قانون‌مندی خاصی تبعیت می‌کند و به راه و قانون دیگری جواب نمی‌دهد. به میزانی که از این قانون دور شویم درد و رنج و تبعات منفی آن را باید بپذیریم. این در حالی است که عمر انسان کوتاه است و این عمر فقط یک‌بار در اختیار او گذاشته می‌شود و اگر آن را صرف اندیشه‌های شخصی کند و راه تجربه و آزمون را در پیش گیرد عمرش بیهوده تلف خواهد شد و در پایان، چیزی جز حسرت و پشیمانی در پی نخواهد داشت.

۳ شعر زیر با کدام یک از نیازهای برتر انسان مرتبط است؟ چرا؟

مرد خردمند هنر پیشه را عمر دو بایست در ایمن روزگار
تا به یکی تجربه آموختن با دگری تجربه بردن به کار

پاسخ کشف راه درست زندگی، چرا که شاعر معتقد است انسان باید دو عمر داشته باشد؛ در عمر اول راه‌های مختلف را تجربه کند و راه درست را انتخاب کند و در عمر دوم به کار ببندد، اما حال که این امکان وجود ندارد، پس باید با انتخاب برنامه درست از منبعی مطمئن، به‌گونه‌ای زندگی کند که در پایان عمر آرزو نکند که کاش عمری دوباره می‌داشت تا از نو انتخاب مسیر می‌کرد و خطاهایش را جبران می‌نمود.

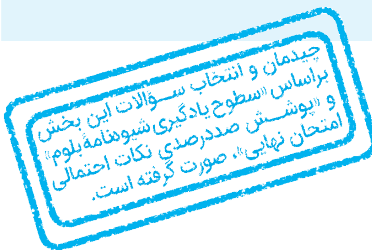
نوستراداموس شما

پنج تا از نکته‌هایی که فکر می‌کنی ممکنه از این درس تو امتحان نهایی بیاد رو اینجا بنویس تا به وقتش ببینی پیش‌بینی‌ات درست از آب درمیاد یا نه؟!

بانک سؤالات تشریحی (شبیه‌ساز امتحان نهایی)

بخش اول: نیازهای برتر انسان

الف با توجه به آیات قرآن و احادیث به سؤالات زیر پاسخ دهید. (هر مورد ۵/۵ نمره)

۱. با توجه به آیه ﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ...﴾ علت زندگی بخشی هر چیزی، چه عاملی است؟
۲. تواسی و سفارش به چه اموری در آیات سوره عصر، نجات بخش انسان است؟
۳. با توجه به آیه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا...﴾ نتیجه استجابت دعوت خدا چیست؟
۴. آیه شریفه ﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ در رابطه با چه موضوعی است؟
۵. آیه شریفه ﴿لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا﴾ عامل حیات بخش جهان مادی را چه چیزی می‌داند؟
۶. مخاطب آیه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ چه کسانی هستند؟
۷. این فرموده امام سجاد (ع): «خدا یا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریدی» به کدام نیاز اساسی انسان اشاره دارد؟
۸. با توجه به آیه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ شرط بخشیدن زندگی حقیقی به انسان چیست؟
۹. با توجه به آیات سوره عصر، به سؤالات زیر پاسخ دهید.
الف) خداوند به چه چیزی قسم خورده است و علت آن چیست؟
ب) چه خسروانی انسان را تهدید می‌کند؟
۱۰. مطابق سوره عصر ﴿وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ بیان کنید که چه کسانی دچار خسران و زیان نمی‌شوند؟

ب درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را مشخص کنید. (هر مورد ۵/۵ نمره)

۱۱. پاسخ درست به نیازهای طبیعی، انسان را به سعادت می‌رساند.
۱۲. عامل حیات بخش جهان مادی، همان تلاش برای کسب معارف است.
۱۳. آب، برطرف‌کننده نیازهای طبیعی و جسمانی انسان است.
۱۴. انسان، مانند سایر موجودات، یک دسته نیازهای طبیعی و غریزی دارد.
۱۵. دغدغه پاسخ به نیازهای اساسی، از آن جهت جدی است که انسان فقط یک‌بار به دنیا می‌آید و یک‌بار زندگی در دنیا را تجربه می‌کند.
۱۶. خداوند پاسخ به نیازهای انسان را در جهان خلقت آماده کرده است.
۱۷. نیازهای انسان منحصر به نیازهای طبیعی و غریزی نمی‌شود.
۱۸. پاسخ به سؤال‌های اساسی باید دو شرط جامعیت و مانعیت را داشته باشد.
۱۹. با توجه به عمر محدود آدمی، پاسخ به سؤالات اساسی باید همه‌جانبه باشد.
۲۰. سؤال «انسان برای چه هدفی زندگی می‌کند؟» مربوط به نیاز «کشف راه درست زندگی» است.
۲۱. سؤال «آیا زندگی انسان با مرگ تمام می‌شود؟» مربوط به «درک آینده خویش» است.
۲۲. سؤال «چگونه زیستن؟» مربوط به نیاز «کشف راه درست زندگی» است.
۲۳. پاسخ‌ها به سؤال‌های اساسی باید کاملاً درست و قابل اعتماد باشد، زیرا انسان ابعاد مختلف دارد.
۲۴. پاسخ به سؤالات اساسی باید همه‌جانبه باشد، زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است.
۲۵. مصراع دوم بیت «از کجا آمده‌ام؟ آمدنم بهر چه بود؟ / به کجا می‌روم آخر نمایم وطنم» درباره نیاز «درک آینده خویش» است.

پ جاهای خالی زیر را با کلمات مناسب پر کنید. (هر مورد ۲/۵ نمره)

۲۶. برطرف کننده نیازهای طبیعی و عامل حیات بخش زندگی است.
۲۷. مصراع «به کجا می‌روم آخر؟ نمایم وطنم» مربوط به است.
۲۸. پاسخ درست به نیازهای است که سعادت انسان را تضمین می‌کند.
۲۹. پاسخ به سؤال‌های اساسی باید کاملاً و باشند.
۳۰. انسان همچون سایر موجودات زنده یک دسته نیازهای و دارد.
۳۱. ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی انسان، پیوند و ارتباط و با هم دارند و نمی‌توان برای هر بُعدی جداگانه برنامه‌ریزی کرد.
۳۲. خداوند پاسخ به نیازهای را در عالم طبیعت آماده کرده است.
۳۳. انسان از بین همه راه‌هایی که پیش روی اوست، باید راهی را انتخاب کند که به آن مطمئن باشد تا بتواند با بهره‌مندی از به هدف خلقت برسد.
۳۴. اگر انسان خود را نشناسد یا در شناخت آن دچار خطا شود، خود را از دست داده است.
۳۵. سؤال «نحوه زندگی انسان پس از مرگ چگونه است؟» اشاره به نیاز دارد.

۳۶. به آن خاطر جدی است که انسان فقط یک بار به دنیا می آید و یک بار زندگی در دنیا را تجربه می کند.
۳۷. ، عامل شادابی و طراوت روح و درون انسان و اکسیر حیات روح اوست.

ت به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (هر مورد ۵/۵ نمره)

۳۸. سؤال «چرا زیستن؟» اشاره به کدام نیاز دارد؟
۳۹. سؤال «آیا زندگی انسان با مرگ تمام می شود؟» مربوط به کدام نیاز می شود؟
۴۰. چرا در طول تاریخ، همواره شاهد ارائه برنامه های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری بوده ایم؟
۴۱. انواع نیازهای انسان را ذکر کنید.
۴۲. خداوند، پاسخ به نیازهای طبیعی و غریزی را در کجا آماده کرده است؟
۴۳. اگر انسان در شناخت هدف حقیقی خود دچار خطا شود، چه نتیجه ای را به دنبال دارد؟
۴۴. سؤال «زاد و توشه سفر به جهان دیگر چیست؟» به کدام نیاز برتر انسان اشاره دارد؟
۴۵. چرا شناخت هدف زندگی برای انسان مهم است؟
۴۶. بیت «از کجا آمده ام آمدنم بهر چه بود / به کجا می روم آخر نمایی وطنم» به کدام نیازهای برتر اشاره دارد؟
۴۷. چرا دغدغه «چگونه زیستن؟» برای انسان جدی است؟
۴۸. دو ویژگی پاسخ به سؤالات اساسی را بنویسید.

ث گزینه مناسب را انتخاب کنید. (هر مورد ۲۵/۵ نمره)

۴۹. با توجه به عمر محدود آدمی، پاسخ به نیازهای اساسی باید دارای کدام ویژگی باشد؟
(الف) جامع و همه جانبه بودن
(ب) کاملاً درست و قابل اعتماد بودن
۵۰. سؤال «انسان برای چه زندگی می کند؟» بیانگر کدام نیاز اساسی انسان است؟
(الف) درک آینده خویش
(ب) کشف هدف زندگی
۵۱. عامل حیات بخش به زندگی مادی موجودات چیست؟
(الف) آب
(ب) ایمان به خدا
۵۲. شرط رهایی از خسران در سوره عصر چیست؟
(الف) ایمان به خدا - عمل شایسته
(ب) اهل حق و صبر - داشتن خدانشناسی

ج کشف ارتباط (هر مورد ۵/۵ نمره)

۵۳. هر یک از موارد سمت راست با کدام مورد از ستون سمت چپ متناسب است؟ (یک مورد در ستون سمت چپ، اضافی است.)

«الف»	«ب»
الف) هدف انسان از زندگی کردن	۱- کشف راه درست زندگی
ب) چگونه زندگی کردن	۲- شناخت هدف زندگی
ج) زاد و توشه سفر به جهان دیگر	۳- درک معنای زندگی
	۴- درک آینده خویش

۵۴. هر یک از موارد سمت راست با کدام مورد از ستون سمت چپ در ارتباط است؟ (یک مورد در ستون سمت چپ، اضافی است.)

«الف»	«ب»
الف) پیوند کامل ابعاد وجودی انسان	۱- درک آینده خویش
ب) عمر محدود آدمی برای سنجش پاسخ ها	۲- شناخت هدف زندگی
ج) زاد و توشه انسان برای سرای آخرت	۳- همه جانبه بودن پاسخ سؤالات اساسی
	۴- کاملاً درست بودن پاسخ سؤالات اساسی

ج به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید. (هر مورد ۱ نمره)

۵۵. آیا نیازهای انسان، منحصر به نیازهای طبیعی و غریزی او می شود؟ توضیح دهید.
۵۶. از نیازهای انسان «شناخت هدف زندگی» را توضیح دهید.
۵۷. از نیازهای انسان «درک آینده خویش» را توضیح دهید.
۵۸. از نیازهای انسان «کشف راه درست زندگی» را توضیح دهید.
۵۹. در نیاز برتر «درک آینده خویش»، کدام سؤالات برای انسان مطرح می شوند؟

۶۰. پاسخ به سؤال‌های بنیادین انسان باید چند ویژگی داشته باشد؟ توضیح دهید.
۶۱. با توجه به ویژگی‌های سؤال‌های اساسی چه کسی می‌تواند به این سؤالات پاسخ درستی بدهد؟
۶۲. خداوند، پاسخ به نیازهای طبیعی و غریزی را در کجا آماده کرده است؟ با ذکر مثال توضیح دهید.
۶۳. اگر خداوند به سؤال‌های اساسی انسان پاسخ ندهد، دستاویز انسان در سرای آخرت چه چیزی می‌تواند باشد؟

ح متن زیر را بخوانید و پاسخ دهید. (۵/۰ نمره)

۶۴. اگر انسانی در این دنیا سردرگم باشد و نداند که چرا در حال زندگی است و اصلاً برای چه امری وارد زندگی شده است و برای این موضوع تلاشی هم نکند، به کدام سؤال اساسی زندگی خود پاسخ درستی نداده است؟

بخش دوم: شیوه هدایت خداوند

الف با توجه به آیات قرآن و احادیث به سؤالات زیر پاسخ دهید. (هر مورد ۵/۰ نمره)

۶۵. موسی بن جعفر (ع) به شاگرد برجسته خود، علت ارسال رسولان به سوی بندگان را چه چیزی بیان کرده است؟
۶۶. مطابق سخن امام کاظم (ع) چه کسانی پیام الهی را بهتر می‌پذیرند؟
۶۷. در بیان امام کاظم (ع) دانایی به فرمان الهی، معلول چه امری است؟
۶۸. در کلام امام کاظم (ع) چه کسی رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است؟
۶۹. با توجه به آیه شریفه ﴿رُسُلًا مَّبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ...﴾ به سؤالات زیر پاسخ دهید:
- الف) منظور از «حُجَّةٌ» در این آیه چیست؟
- ب) نبود دستاویز برای مردمان به کدام دلیل است؟
۷۰. در کلام امام کاظم (ع) کامل‌تر بودن عقل انسان موجب چه امری می‌شود؟

ب درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را مشخص کنید. (هر مورد ۵/۰ نمره)

۷۱. توانایی اراده و اختیار در انسان موجبات گزینش راه‌های مختلف را برای ما فراهم می‌کند.
۷۲. کسانی کلام الهی را بهتر می‌فهمند که رتبه‌شان در دنیا بالاتر است.
۷۳. انسان، ابتدا درباره هر کاری تفکر می‌کند؛ اگر تشخیص داد که آن کار مفید است و او را به هدفش می‌رساند، آن را انتخاب می‌کند.
۷۴. انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می‌کند و با کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها، راه درست زندگی را می‌یابد.
۷۵. با کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی می‌توان به پاسخ سؤال‌های اساسی دست یافت.
۷۶. خداوند هر مخلوقی را متناسب با ویژگی‌هایی که در وجودش قرار داده است، هدایت می‌کند.
۷۷. خداوند برنامه هدایت انسان را از طریق امامان و اولیای خود می‌فرستد.
۷۸. انسان، از آن جهت که قدرت اختیار دارد، می‌تواند راه‌های دیگری را نیز برگزیند.
۷۹. چون هر برنامه دیگری غیر از برنامه خداوند نمی‌تواند پاسخ درستی به نیازهای برتر بدهد، انسان زیان خواهد کرد.

پ جاهای خالی زیر را با کلمات مناسب پر کنید. (هر مورد ۲/۵ نمره)

۸۰. خداوند هر مخلوقی را متناسب با هدایت می‌کند.
۸۱. خداوند برنامه هدایت را از طریق در اختیار ما قرار داده است.
۸۲. نبود دستاویز برای انسان به جهت ارسال است.
۸۳. هدایت خداوند از مسیر دو ویژگی و می‌گذرد.
۸۴. با کنار هم قرار گرفتن و می‌توان به پاسخ سؤال‌های اساسی دست یافت.
۸۵. فلسفه ارسال رسولان و پیامبران در کلام امام موسی کاظم (ع) در پیام الهی بوده است.
۸۶. خداوند با فرستادن پیامبرانی بشارت‌دهنده و بیم‌دهنده، راه بندگان را بسته است.
۸۷. نیازهای برتر انسان برآمده از است که خداوند به انسان عطا کرده است.
۸۸. انسان با در پیام الهی تفکر می‌کند و با کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها، راه درست زندگی را می‌یابد و پیش می‌رود.

ت به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (هر مورد ۵/۰ نمره)

۸۹. علت تفاوت شیوه هدایت انسان با سایر مخلوقات چیست؟
۹۰. دو مورد از ویژگی‌های انسان را که سبب تمایز او از سایر موجودات می‌شود، بنویسید.
۹۱. کدام ویژگی‌ها سبب شده که شیوه هدایت انسان متفاوت باشد؟
۹۲. هدایت خداوند برای انسان به واسطه کدام ویژگی‌ها است؟

۹۳. گزینش هر برنامه دیگری غیر از برنامه خداوند توسط انسان، چه سرنوشتی خواهد داشت؟
 ۹۴. بیت «مرد خردمند هنرپیشه را / عمر دو بایست در این روزگار» به کدام نیاز انسان اشاره دارد؟
 ۹۵. انسان با استفاده از کدام سرمایه الهی، در پیام الهی تفکر می‌کند و چگونه می‌تواند راه درست زندگی را بیابد و پیش برود؟

ث به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید. (هر مورد ۱ نمره)

۹۶. جمله «هدایت خداوند از مسیر دو ویژگی تعقل و اختیار می‌گذرد» را شرح دهید.
 ۹۷. شیوه هدایت مخلوقات توسط خداوند را شرح دهید.

ج متن‌های زیر را بخوانید و به سؤالات پاسخ دهید. (هر مورد ۵/۵ نمره)

۹۸. اگر مردمی در این دنیا باگذشت عمرشان و سرآمد آن، وارد آخرت شوند و خداوند از آن‌ها بپرسد که چه کردید و آن‌ها بهانه و دستاویزی برای خود فراهم کنند، این امر به چه دلیلی مقبول نیست؟
 ۹۹. علی و محسن در حال صحبت با هم هستند که علی می‌گوید: «به نظر تو اگر حیات انسان، به شکل دیگری ادامه یابد و انسان زندگی ابدی را پس از مرگ آغاز کند، نحوه این زندگی به چه صورتی خواهد بود؟» محسن در پاسخ می‌گوید: «نمی‌دانم اما اگر به این موضوع جدی بیندیشیم باید زاد و توشه‌ای برای جهان آخرت آماده کنیم.»
 - این گفت‌وگوی علی و محسن بیانگر کدام نیاز برتر انسان است؟
 ۱۰۰. بررسی‌های مختلف بر روی انسان، نشان می‌دهد که انسان ابعاد مختلفی دارد؛ از جمله ابعاد جسمانی یا مادی، بعد غیرمادی یا روحانی یا به‌طور مثال، وجود بعد فردی و اجتماعی درون انسان. مشاوران آموزشی و کارشناسان تعلیم و تربیت هم تأثیر این ابعاد را بر هم در برنامه‌ها و طرح‌های خود در نظر گرفته و با توجه به آن‌ها یک برنامه جامع برای انسان تدوین می‌کنند. حال با توجه به این متن، پاسخ به نیازهای برتر انسان باید چه ویژگی‌ای داشته باشد؟
 ۱۰۱. پدربزرگ احسان در حال نصیحت وی، به احسان می‌گوید: «انسان با کنار هم قرار دادن عقل و وحی می‌تواند به پاسخ سؤال‌های اساسی دست یابد و استفاده صرف از هر کدام مانع دست‌یابی کامل به این مهم می‌شود.» احسان می‌گوید: «اختیار انسان در این مسیر چه نقشی دارد؟» پدربزرگ می‌گوید: «البته این موضوع هم نفی‌کننده اختیار انسان نیست و انسان به‌علت دارا بودن اختیار می‌تواند راه‌های دیگری را نیز برگزیند.»
 - مطابق این مکالمه، نتیجه برگزیدن راه‌های دیگری جز راهی که عقل و وحی به انسان نشان می‌دهد که همان راه خداوند است، چه عاقبتی دارد؟
 ۱۰۲. یاسمن و مهدیه، در حال صحبت با هم هستند که یاسمن به مهدیه می‌گوید: «آیا می‌دانی که تا به امروز چند دین در دنیا وجود داشته است؟» یاسمن در پاسخ می‌گوید: «نمی‌دانم اما به‌نظرم حدود ۱۰۰ دین وجود داشته باشد.» مهدیه در پاسخ می‌گوید: «تا حدی ممکن است درست باشد اما در مقاله‌ای می‌خواندم که تخمین زده شده که تا به امروز حدود ۱۰۰۰۰ دین در جهان وجود داشته است که مکاتب بشری هم در این بین برنامه‌های متضاد و گاه متفاوتی به انسان ارائه داده است.»
 - مطابق این سخنان، ارائه برنامه‌های متضاد و متفاوت به انسان، نتیجه چیست؟

درس ۲: تداوم هدایت

مشاوره تخصصی

موضوع چیه؟ توی درس اول گفتیم که خدا انسان‌ها رو همین‌طوری رها نکرده که بعداً بیان اعتراض کنن، بلکه پیامبرها رو فرستاده که مردم رو راهنمایی کنن و بگن این راهه، این چاهه و دیگه این‌طوری بهانه هم نمی‌شه آورد.

حالا این سؤال پیش میاد که این همه پیامبر، یعنی همشون به چی می‌گفتن؟ جواب اینه که بله! پایه و اساس حرفاشون یکی بوده و همشون راه و روش درست زندگی رو که همون دین هستش به مردم یاد می‌دادن. البته هر کدومشون به شیوه و روش خودشون و با توجه به چی؟ باریکلا! درکت و شعور طرف مقابلشون! اصلاً یکی از دلایلی که این همه پیامبر اومده همین دیگه؛ چون درکت و فهم انسان‌ها توی دوره‌های مختلف فرق می‌کرده (یه حدیث از پیامبر (ص) تو این مورد هست «أنا معاشر الأنبياء...» که خیلی معمه و سؤال میاد ازش)، البته دلیل‌های دیگه هم داشته. مثل اینکه به موقع‌هایی اون اصل دعوت یعنی حرفای اصلی فراموش می‌شده یا کلاً به چیز دیگه می‌شده (والا الان که عصر ارتباطاته خیلی حرفا به چیز دیگه می‌شن و تحریف می‌شن دیگه، چه برسه به اون موقع‌ها... بعدشم اینکه تبلیغ اگه دائمی باشه تو ذهن‌ها بیشتر می‌مونه. (ایناپی که گفتیم؛ کتابیش می‌شه دلایل تجدید نبوت)

اما این چیزایی که گفتیم همیشگی نبوده، یعنی به جایی آدمیزاد اونقدر عقلش می‌رسه که خدا می‌گه بغیرا این کل برنامه‌ات، اینم راهنما (جانشینان پیامبر)، عقل و اختیار هم که داری منم خودم حواسم به برنامه‌ای که فرستادم (قرآن کریم) هست و هیچ‌چیزی تغییرش نمی‌ده، حالا برو و درست زندگی کن دیگه! لازم نیست پیام‌آوری از طرف من بیاد. (اینا هم می‌شه عوامل ختم نبوت)

خلاصه که اینا می‌شه کل داستان این درس که مفصل براتون توضیح می‌دیم.

نیم‌سال اول (به همراه درس ۱)	نیم‌سال دوم (به همراه درس ۱)	بارم‌بندی
۵	۲	

نیم‌نگاه

مقدمه

خداوند با لطف و رحمت خود، ما انسان‌ها را تنها نگذاشت و هدایت ما را بر عهده گرفت و راهی را در اختیار ما قرار داد که همان راه مستقیم خوشبختی است.

تدبر در قرآن

آیه‌شناسی

ترجمه آیه ۱۳ سوره شوری:

«خداوند از دین همان را برایتان بیان کرد که نوح را بدان سفارش نمود و آنچه را ما به تو وحی کردیم و به ابراهیم و موسی و عیسی توصیه نمودیم، این بود که دین را به پا دارید و در آن تفرقه نکنید».

پیام

۱- دین الهی که خداوند به نوح، ابراهیم، موسی و عیسی و در نهایت پیامبر اسلام (ص) ابلاغ و وحی کرده، یکی است.
۲- توصیه خداوند به پیامبران این بوده است که دین را به پا دارند و در آن تفرقه نکنند.

ترجمه آیه ۱۹ سوره آل عمران:

«قطعاً دین نزد خداوند، اسلام است و اهل کتاب در آن، راه مخالفت نیمودند مگر پس از آنکه به حقایق آن آگاه شدند، آن هم به دلیل رشک و حسدی که میان آنان وجود داشت».

پیام

۱- دین واحد الهی اسلام نام دارد. ۲- عامل چند دینی و اختلاف، مخالفت اهل کتاب از روی رشک و حسد است.

ترجمه آیه ۷۸ سوره حج:

«[این دین] آیین پدرتان ابراهیم است و او شما را از پیش، مسلمان نامید».

پیام

دین الهی اسلام به معنای تسلیم بودن در برابر خداوند است و پیروان حضرت ابراهیم (ع) نیز مسلمان نامیده می‌شوند.

ترجمه آیه ۶۷ سوره آل عمران:

«ابراهیم نه یهودی بود و نه مسیحی؛ بلکه یکتاپرست (حق‌گرا) و مسلمان بود».

پیام

دین اسلام به معنای تسلیم بودن در برابر خداوند است و حضرت ابراهیم (ع) نیز مسلمان و حق‌گرا بوده است.

سؤالات:

با توجه به ترجمه آیات:

الف) خداوند از پیامبران می‌خواهد تا در چه چیز تفرقه نکنند؟ **پاسخ** در دین اسلام

ب) دین مورد قبول نزد خداوند کدام است؟ **پاسخ** اسلام - «قطعاً دین نزد خداوند، اسلام است».

ج) اهل کتاب (یهودیان و مسیحیان) با چه چیزی مخالفت کردند؟ علت مخالفت آن‌ها چه بود؟ **پاسخ** اهل کتاب درباره «دین» که همان «اسلام» است، اختلاف کردند. آن‌ها به حقایق اسلام آگاه بودند و به دلیل رشک و حسدی که میان آن‌ها بود، اختلاف کردند.

د) حضرت ابراهیم (ع) چه آیینی داشت؟ **پاسخ** مسلمان بود.

ه) مسیحیان و یهودیان او را پیرو چه آیینی می‌دانستند؟ **پاسخ** پیرو دین یهودی و مسیحی

تعریف دین و دین اسلام

تعریف دین: دین به معنی «راه» و «روش» است.

تعریف دین اسلام: دین اسلام راه و روشی است که خداوند برای زندگی انسان‌ها برگزیده است.

- براساس آیات قرآن کریم، خداوند یک دین برای انسان‌ها فرستاده و به همه پیامبران فرمان داده است تا «همان دین را در میان مردم تبلیغ کنند و راه تفرقه در پیش نگیرند. انبیاء هم این فرمان را اطاعت کرده و مأموریت خود را با شایستگی انجام داده‌اند».

فطرت مشترک، منشأ دین واحد

تعریف فطرت: فطرت به معنای نوع خاص آفرینش است.

تعریف فطرت انسان: وقتی از فطرت انسان سخن می‌گوییم، منظور آفرینش خاص انسان و ویژگی‌هایی است که خداوند در اصل آفرینش وی قرار داده است و انسان‌ها با این ویژگی‌های خاص شناخته می‌شوند.

از ابتدای آفرینش انسان تاکنون، اقوام مختلفی روی زمین زندگی کرده‌اند؛ این افراد با اینکه در برخی خصوصیات، مانند نژاد، زبان و آداب و رسوم با یکدیگر تفاوت‌هایی دارند، ولی همگان ویژگی‌های فطری مشترکی دارند.

- تفکر و اختیار
 - دوست داشتن فضیلت‌های اخلاقی (مانند عدالت و خیرخواهی) و بیزاری از رذایل اخلاقی (مانند ظلم، حسادت و دروغ)
 - به دنبال زیبایی‌ها، خوبی‌ها و کمالات نامحدود بودن (بی‌نهایت‌طلبی)
 - از فنا و نابودی گریزان بودن و در جست‌وجوی زندگی جاودانه بودن (میل به بقا و جاودانگی)
- ویژگی‌های فطری مشترک انسان‌ها

نکته

این ویژگی‌های مشترک انسان‌ها هستن و خدا برای همه گذاشته، ولی اینکه ازشون درسه استفاده بشه یا نه دیگه دست خود آدمه. آگه همه درسه و حسابی به اینا مخصوصاً مورد اول و دوم اهمیت می‌دادن که دنیا گل و بلبل بود!

- به سبب این ویژگی‌های مشترک (فطرت) ← خداوند یک برنامه کلی به انسان‌ها ارزانی داشته تا ← آنان را به هدف مشترکی که در خلقتشان قرار داده است، برساند.
- این برنامه کلی، اسلام نام دارد که به معنای تسلیم بودن در برابر خداوند است.

محتوای برنامه کلی خداوند (اسلام)

- از انسان خواسته می‌شود تا با اندیشه در خود و جهان هستی، به ایمان قلبی دست یابد. ایمان به
 - خدای یگانه و دوری از شرک (توحید)
 - فرستادگان الهی و راهنمایان دین (نبوت و امامت)
 - سرای آخرت و پاداش و حسابرسی عادلانه (معاد)
 - عادلانه بودن نظام هستی (عدل)
- از انسان خواسته می‌شود تا با ایمانی که کسب کرده است، تلاش نماید تا در عرصه عمل
- با انجام واجبات دین و ترک حرام‌های آن، خداوند را عبادت و بندگی کند.
 - فضایل اخلاقی مانند عفت، راست‌گویی و امانت‌داری را کسب نماید و از رذایل اخلاقی، مانند ظلم، نفاق، دروغ و ریا دوری کند.
 - جامعه‌ای دینی براساس عدالت بنا نماید.

نکته

دوست داشتن فضایل (یعنی خوبی‌ها) و بیزاری از رذایل (بدی‌ها) ویژگی فطری مشترک بین همه انسان‌هاست، اما کسب فضایل و دوری از رذایل مربوط به خواسته دین در عرصه عمل هست.

یکی بودن محتوای اصلی دعوت پیامبران

- همه پیامبران الهی، مردم را به این امور (یعنی چیزایی که دین در عرصه ایمان و عمل می‌خواسته) فراخوانده‌اند. ← به همین دلیل:
- محتوای اصلی دعوت پیامبران یکسان است و همه آن‌ها یک دین آورده‌اند. (جمله بسی مهم!!)
- با این وجود، تعلیم انبیاء در برخی احکام فرعی، متناسب با: ① زمان ② سطح آگاهی مردم و ③ نیازهای هر دوره، تفاوت‌هایی با یکدیگر داشته است.
- مثال: همه پیامبران، امت‌های خود را به نماز دعوت کرده‌اند، اما در شکل و تعداد آن تفاوت‌هایی بوده است البته این قبیل تفاوت‌ها سبب تفاوت در اصل دین نشده است.

جمع‌بندی

- ① فطرت و ویژگی فطری همه انسان‌ها ← مشترک است. (مثل تفکر و اختیار و دوست داشتن خوبی‌ها و ...)
- ② فطرت مشترک (علت) ← خداوند یک برنامه برای هدایت انسان‌ها فرستاده است. (اسلام) (معلول)
- ③ خواسته برنامه اسلام از انسان‌ها: ایمان به خدا و پیامبران و معاد و عادلانه بودن هستی
- ④ عمل به واجبات و ترک محرمات و کسب فضایل و دوری از رذایل و برپایی عدالت
- ⑤ محتوای اصلی دعوت همه پیامبران یکی است.
- ⑥ برخی احکام فرعی در دعوت پیامبران متفاوت است، متناسب با زمان و سطح آگاهی مردم هر دوره

علل فرستادن پیامبران متعدد (تجدید نبوت)

الف) استمرار و پیوستگی در دعوت
ب) رشد تدریجی سطح فکر مردم
ج) تحریف تعلیمات پیامبر پیشین

الف) استمرار و پیوستگی در دعوت

لازمه ماندگاری یک پیام ← تبلیغ دائمی و مستمر آن است.
پیامبران الهی با ایمان استوار و تلاش بی‌مانند، در طول زمان‌های مختلف دین الهی را تبلیغ می‌کردند.
آنان سختی‌ها را تحمل می‌کردند تا: خداپرستی، عدالت‌طلبی و کرامت‌های اخلاقی میان انسان‌ها جاودان بماند و گسترش یابد و شرک، ظلم و رذایل اخلاقی از بین برود.

این تداوم سبب شد تا {
① تعلیم الهی جزء سبک زندگی و آداب و فرهنگ مردم شود.
② دشمنان دین نتوانند آن را به راحتی کنار بگذارند.

ب) رشد تدریجی سطح فکر مردم

علت دیگر فرستادن پیامبران متعدد، رشد تدریجی فکر و اندیشه و امور مربوط به آن، مانند دانش و فرهنگ می‌باشد.
به دلیل رشد تدریجی فکر و اندیشه مردم ← لازم بود تا در هر عصر و دوره‌ای پیامبران جدیدی مبعوث شوند، تا همان اصول ثابت دین الهی را در خور فهم و اندیشه انسان‌های دوران خود بیان کنند و متناسب با درک آنان سخن گویند.
در حقیقت، هر پیامبری که مبعوث می‌شد، درباره توحید، معاد، عدالت، عبادت خداوند و مانند آن سخن گفته، اما بیان او در سطح فهم و درک مردم زمان خود بوده است.

حدیث‌شناسی

پیامبر اکرم (ص):

«إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ آمِرْنَا أَنْ نَكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عَقُولِهِمْ»

ترجمه:

ما پیامبران مأمور شده‌ایم که با مردم به اندازه عقلشان سخن بگوییم.

پیام

رشد تدریجی سطح فکر مردم، یکی از عوامل تجدید نبوت بوده است.

ج) تحریف تعلیمات پیامبر پیشین

به علت: ① ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و ② عدم توسعه کتابت ← تعلیمات انبیاء به تدریج فراموش می‌شد یا به گونه‌ای تغییر می‌یافت که با اصل آن متفاوت می‌شد؛ بر این اساس، پیامبران بعدی می‌آمدند و تعلیمات اصیل و صحیح را بار دیگر برای مردم بیان می‌کردند.

نکته

دقت کنید که فرستادن پیامبران بعدی به خاطر فراموش شدن اصول دین بود؛ نه فروع دین!

تعیین زمان ختم نبوت

از آنجا که خداوند پیامبران را می‌فرستد و اوست که نیاز یا عدم نیاز به پیامبر را در هر زمان تشخیص می‌دهد، تعیین زمان ختم نبوت نیز با خداست؛ زیرا اوست که دقیقاً می‌داند عوامل ختم نبوت فراهم شده یا نه.

مثال یکی از عوامل بی‌نیازی از آمدن پیامبر جدید، حفظ کتاب آسمانی از تحریف و وجود آن در میان مردم است. اما تشخیص اینکه در چه زمانی مردم به مرحله‌ای می‌رسند که می‌توانند کتاب آسمانی خود را حفظ کنند، در توانایی انسان نیست و فقط خداوند از چنین علمی برخوردار است. بنابراین، با توجه به اعلام ختم نبوت در زمان حضرت محمد (ص)، درمی‌یابیم که عوامل بی‌نیازی از پیامبر جدید فراهم بوده است.

عوامل ختم نبوت

برخی عوامل ختم نبوت {
① آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی
② حفظ قرآن کریم از تحریف
③ وجود امام معصوم پس از پیامبر اکرم (ص)
④ بویایی و روزآمد بودن دین اسلام

۱- آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی

پایین بودن سطح درک انسان‌ها و عدم توانایی آنان در گرفتن برنامه کامل زندگی از عوامل تجدید نبوت‌ها بود. (همون رشد تدریجی سطح فکر مردم که توی عوامل تجدید نبوت توضیح دادیم.)

در عصر نزول قرآن، با اینکه مردم حجاز سطح فرهنگی پایینی داشتند، اما آمادگی فکری و فرهنگی جوامع مختلف به میزانی بود که می‌توانست کامل‌ترین برنامه زندگی را دریافت و حفظ کند و به کمک آن، پاسخ نیازهای فردی و اجتماعی خود را به‌دست آورد.

به همین جهت می‌بینیم که با ورود اسلام به سرزمین‌های دیگری مانند ایران، عراق، مصر و شام، نهضت علمی و فرهنگی بزرگی آغاز شد و دانشمندان و عالمان فراوانی ظهور کردند.

نکته

پس در حقیقت «آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی» نقطه مقابل «رشد تدریجی سطح فکر مردم» است.

۲- حفظ قرآن کریم از تحریف

عواملی که سبب شد کتاب قرآن دچار تحریف نشود و هیچ کلمه‌ای بر آن افزوده یا از آن کم نگردد

- ① تلاش و کوشش مسلمانان
- ② عنایت الهی
- ③ اهتمامی که پیامبر اکرم (ص) در جمع‌آوری و حفظ قرآن داشت

به همین جهت این کتاب نیازی به «تصحیح» ندارد و جاودانه باقی خواهد ماند.

۳- وجود امام معصوم پس از پیامبر اکرم (ص)

تعیین امام معصوم از طرف خداوند سبب شد که

- مسئولیت‌های پیامبر، به‌جز دریافت وحی ادامه یابد.
- جامعه کمبودی از جهت رهبری و هدایت نداشته باشد.

۴- پویایی و روزآمد بودن دین اسلام

دینی می‌تواند برای همیشه ماندگار باشد که بتواند به همه سؤال‌ها و نیازهای انسان‌ها در همه مکان‌ها و زمان‌ها پاسخ دهد. دین اسلام ویژگی‌هایی دارد که می‌تواند پاسخ‌گوی نیازهای بشر در دوره‌های مختلف باشد.

نکته

لازمه ماندگاری یک پیام، تبلیغ دائمی و مستمر آن است و لازمه ماندگاری یک دین، پاسخ‌گویی به همه سؤال‌ها در همه زمان‌ها و مکان‌هاست.

ویژگی‌های دین اسلام

دین اسلام ویژگی‌هایی دارد که سبب پویایی و روزآمد بودن آن می‌شود؛ در این بخش به مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌کنیم.

اول: توجه به نیازهای متغیر، در عین توجه به نیازهای ثابت

انسان در زندگی فردی و اجتماعی دو دسته نیاز دارد؛

- ① **نیازهای ثابت:** مانند نیاز به امنیت، عدالت، داد و ستد با دیگران، ازدواج و تشکیل خانواده، تعلیم و تربیت و حکومت. ویژگی این نیازها: این نیازها در همه زمان‌ها برای بشر وجود داشته است و از بین نمی‌روند؛ دین اسلام نیز برای هر کدام از این نیازها قوانین ثابت و مشخصی دارد.
 - ② **نیازهای متغیر:** که از درون همین نیازهای ثابت پدید می‌آیند؛ یعنی انسان‌ها با گذشت زمان برای پاسخ‌گویی به نیازهای ثابت خود، از روش‌ها و شیوه‌های مختلف و متغیری استفاده می‌کنند.
- خُب شاید به کم پیچیده شد براتون، ولی آگه توضیحاتی که در ادامه میاد رو با دقت بخونین، اصلاً سخت نیست؛ گفتیم دلدارِ بدم نترسین ☺**
- مثال ۱ داد و ستد:** داد و ستد یک نیاز ثابت است؛ اما شیوه و چگونگی داد و ستد ممکن است در هر زمان تغییر کند. مثلاً یک روز کالا را با کالا عوض می‌کردند، روز دیگر به جای کالا، سکه می‌گرفتند. بعدها پول اعتباری یعنی اسکناس به بازار آمد و امروزه قراردادهای بانکی، معامله‌ها را تنظیم می‌کنند.
- مثال ۲ تأمین امنیت:** نیاز به امنیت یک نیاز ثابت است، اما چگونگی تأمین امنیت و ابزارها و اسلحه‌هایی که به این منظور به کار گرفته می‌شود، در مقایسه با دوره‌های گذشته بسیار متفاوت شده است.

- معارف اسلامی به گونه‌ای است که متخصصان دین می‌توانند از درون آن با توجه به نیازهای جدید به وجود آمده، قوانین مورد نیاز جامعه دربارهٔ بانکداری، اسکناس، خرید و استفاده از سلاح‌های جدید را استخراج کنند و در اختیار مردم قرار دهند.

دوم: وجود قوانین تنظیم‌کننده

- به مقررات اسلامی خاصیت انطباق و تحرّک داده است.
 - این قواعد بر همهٔ احکام و مقررات اسلامی تسلط دارند.
 - مانند بازرسان عالی، احکام و مقررات را تحت نظر قرار می‌دهند و کنترل می‌کنند.
- در اسلام دسته‌ای از قواعد و قوانین وجود دارد که
- مثال** قاعدهٔ لاضرر و لاضرار

حدیث‌شناسی

پیامبر اکرم (ص):

«لَا ضَرَرَ وَ لَا ضِرَارَ فِي الْإِسْلَامِ»

ترجمه:

اسلام با ضرر دیدن و ضرر رساندن مخالف است.

پیام

این سخن به صورت یک قاعده در آمده و بسیاری از مقررات اسلامی را کنترل می‌کند.

مثال

روژهٔ ماه رمضان بر هر مکلفی واجب است، اما اگر این روزه برای شخصی ضرر داشته باشد، بر او حرام می‌شود.

نتیجه

بر اساس عواملی که بیان شد، آخرین پیامبر الهی، کامل‌ترین و شایسته‌ترین برنامه را برای هدایت تمامی انسان‌ها، در همهٔ زمان‌ها به مردم معرفی نمود و دیگر نیازی به آمدن پیامبر جدید نیست. (ختم نبوت)

شعرشناسی

شیخ محمود شبستری:

یکی خط است ز اول تا به آخر
در این ره، انبیاء چون ساریان‌اند
وز ایشان سید ما گشته سالار
بر او ختم آمده پایان این راه
شده او پیش و دل‌ها جمله در پی
بر او خلق جهان گشته مسافر
دلیل و رهنمای کاروان‌اند
هم او اول هم او آخر در این کار
بر او نازل شده «ادعوا الی الله»
گرفته دست جان‌ها دامن وی

پیام

در این شعر به دو موضوع اصلی در رابطه با درس اشاره شده است: ۱- واحد بودن دین الهی (یکی خط است ز اول تا به آخر) ۲- ختم نبوت و خاتم‌النبیین بودن پیامبر (ص) (بر او ختم آمده پایان این راه)

سایر موضوع‌ها: هدایت و راهنمایی انسان توسط پیامبران / برتر بودن پیامبر اسلام (ص) بر سایر پیامبران / مقام الگویی و ولایت معنوی پیامبر (ص)

جمع‌بندی

۱ استمرار و پیوستگی در دعوت: لازمهٔ ماندگاری یک پیام، تبلیغ دائمی و مستمر آن ۲ رشد تدریجی سطح فکر مردم: حدیث «إِنَّا مَعَاشِرُ الْأَنْبِيَاءِ أَمَرْنَا أَنْ نُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ» ۳ تحریف تعلیمات پیامبر پیشین به علت • ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی • عدم توسعهٔ کتابت	علل تجدید نبوت
۱ آمادگی جامعهٔ بشری برای دریافت برنامهٔ کامل زندگی: توانایی انسان در دریافت کامل‌ترین برنامهٔ زندگی و بهره‌مندی از آن ۲ حفظ قرآن کریم از تحریف • تلاش مسلمانان و پیامبر (ص) • عنایت الهی ۳ وجود امام معصوم پس از پیامبر اکرم (ص) ۴ پویایی و روزآمد بودن دین اسلام • توجه به نیازهای متغیر، در عین توجه به نیازهای ثابت • وجود قوانین تنظیم‌کننده	علل ختم نبوت

وظیفه پیروان پیامبران گذشته

وقتی خداوند پیامبر جدیدی برای هدایت مردم می‌فرستد، وظیفه پیروان پیامبر قبل چیست؟ آیا ادامه پیروی از دستورات پیامبر قبلی، مورد قبول خداوند است؟

همان‌طور که بیان شد، خداوند فقط یک دین و یک راه برای هدایت انسان‌ها فرستاده است که از آن به «اسلام» تعبیر می‌شود. هر یک از پیامبران، این دین الهی را درخور فهم و اندیشه انسان‌های دوران خود بیان کرده‌اند. آمدن پیامبر جدید و آوردن کتاب جدید نشانگر این است که ← بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی‌تواند پاسخ‌گوی نیازهای مردم باشد. هر پیامبری که می‌آمد به آمدن پیامبر بعدی بشارت می‌داد و بر پیروی از او تأکید می‌کرد. بنابراین، وجود دو یا چند دین در یک زمان، نشانگر این است که ← پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده‌اند و این کار به معنای سربیزی از فرمان خدا و عدم پیروی از دستورات پیامبران گذشته است. علاوه بر این، امروزه به جز قرآن کریم هیچ کتاب آسمانی دیگری وجود ندارد که بتوان گفت محتوای آن به‌طور کامل از جانب خداست و انسان‌ها آن را کم و زیاد نکرده‌اند و با اطمینان خاطر بتوان از آن پیروی کرد. ← بنابراین، تنها دینی که می‌تواند مردم را به رستگاری دنیا و آخرت برساند، اسلام است.

آیه‌شناسی

آیه ۸۵ سوره آل عمران:

﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

ترجمه:

و هر کس که دینی جز اسلام اختیار کند هرگز از او پذیرفته نخواهد شد و در آخرت از زیان‌کاران خواهد بود.

پیام

دین مورد قبول خداوند اسلام است و اختیار کردن دینی جز آن، خسران و زیان در آخرت را به همراه دارد.

سؤالات:

- اگر کسی دینی جز اسلام را بپذیرد، چه پیامدی برایش خواهد داشت؟ **پاسخ** از او پذیرفته نمی‌شود - در آخرت زیان خواهد کرد.
- عبارت «هُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ» و در آخرت از زیان‌کاران خواهد بود. عاقبت چه کسانی است؟ **پاسخ** کسانی که دینی جز اسلام را بپذیرند.

تشبیه صحیح برای کار پیامبران

برخی تصور می‌کنند پیامبران مانند فروشندگان کالا هستند که هر کدام برای خود فروشگاه‌های باز کرده و کالای خود را تبلیغ می‌کنند و مردم می‌توانند بین آن کالاها یکی را انتخاب نمایند. در صورتی که پیامبران مانند معلمان یک مدرسه‌اند که پایه‌های مختلف تحصیلی را به ترتیب تدریس می‌کنند و هر کدام مطالب سال قبل را تکمیل می‌کنند. آنان همه یک برنامه و هدف مشخص را دنبال و همه یکدیگر را تأیید کرده‌اند. بنابراین، اگر کسی به آخرین پیامبر الهی ایمان بیاورد درواقع به تمام پیامبران سابق نیز ایمان آورده است.

اندیشه و تحقیق

به نظر شما آیا این امکان وجود داشت که خداوند برنامه سعادت بشر را یک‌بار برای همیشه در زمان حضرت آدم (ع) برای مردم بفرستد؟ چرا؟ **پاسخ** خیر، زیرا اگر خداوند در همان آغاز آفرینش حضرت آدم (ع)، برنامه خود را برای زندگی انسان، یک‌بار برای همیشه بر حضرت آدم (ع) نازل می‌کرد، انسان‌های همان عصر، آن را نمی‌فهمیدند و درک نمی‌کردند؛ زیرا این برنامه فراتر از عقل و درک آنان بود. هم‌چنین به همان دلایلی که برای تجدید نبوت‌ها گفته شد، دین دچار تحریف یا نابودی کلی می‌شد و به‌صورت دقیق و بدون تحریف به دست انسان‌های بعد نمی‌رسید.

نوستراداموس شو!

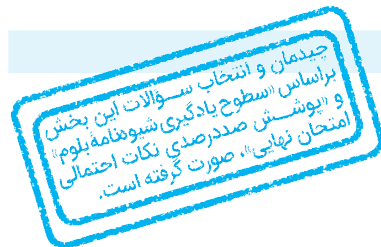
بگذار تا از نکته‌هایی که فکر می‌کنی ممکنه از این درس تو امتحان نغابی بیاد رو اینجا بنویسی تا به وقتش ببینی پیش‌بینی‌ات درست از آب درمیاد یا نه؟!
.....
.....
.....
.....

بانک سؤالات تشریحی (شبیه‌ساز امتحان نهایی)

بخش اول: فطرت مشترک و دین واحد

الف با توجه به آیات قرآن و احادیث، به سؤالات زیر پاسخ دهید. (هر مورد ۵/۰ نمره)

۱۰۳. با توجه به آیه «خداوند از دین همان را برایتان بیان کرد که نوح را بدان سفارش نمود و آنچه را ما به تو وحی کردیم و به ابراهیم و موسی و عیسی توصیه نمودیم...»، خداوند از پیامبران چه درخواستی دارد؟
۱۰۴. پیام آیه «خداوند از دین همان را برایتان بیان کرد که نوح را بدان سفارش نمود...» را بیان کنید.
۱۰۵. مطابق آیات قرآن کریم، دین مورد قبول خداوند کدام است؟
۱۰۶. مطابق آیه «این دین آیین پدرتان ابراهیم است و...» حضرت ابراهیم پیروان خود را چه نامید؟
۱۰۷. براساس آیه شریفه «قطعاً دین نزد خداوند، اسلام است و اهل کتاب در آن، راه مخالفت نپیمودند مگر پس از آنکه به حقانیت آن آگاه شدند، آن هم به دلیل رشک و حسدی که میان آنان وجود داشت»، اهل کتاب با چه چیزی مخالفت کردند؟
۱۰۸. مطابق آیه «قطعاً دین نزد خداوند، اسلام است و اهل کتاب در آن، راه مخالفت نپیمودند مگر...»، علت اختلاف اهل کتاب چه بوده است؟
۱۰۹. با مذاقه (دقت‌نظر) در آیه شریفه «قطعاً دین نزد خداوند، اسلام است و اهل کتاب در آن، راه مخالفت نپیمودند مگر پس از آنکه به حقانیت آن آگاه شدند، آن هم به دلیل رشک و حسدی که میان آنان وجود داشت»، منظور از اهل کتاب چه کسانی است؟
۱۱۰. بنابر آیه «ابراهیم نه یهودی بود و نه مسیحی؛ بلکه یکتاپرست (حق‌گرا) و مسلمان بود.» به سؤالات زیر پاسخ دهید:
الف) حضرت ابراهیم (ع) چه آیینی داشت؟
ب) مسیحیان و یهودیان حضرت ابراهیم (ع) را پیرو چه آیینی می‌دانستند؟
۱۱۱. مطابق آیه «قطعاً دین نزد خداوند، اسلام است و...» علت رشک و حسد اهل ایمان چیست؟

ب درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را مشخص کنید. (هر مورد ۵/۰ نمره)

۱۱۲. ارائه برنامه‌ای جامع از سوی خدا به انسان موجب شد تا آنان به هدف مشترکی که در خلقتشان قرار گرفته است، برسند.
۱۱۳. برپایی جامعه‌ای دینی براساس عدالت، از برنامه‌های اسلام در عرصه ایمان است.
۱۱۴. اسلام، برنامه کلی زندگی از سوی خداوند است که به معنای تسلیم بودن در برابر اوست.
۱۱۵. وقتی از فطرت انسان سخن می‌گوییم، منظور آفرینش خاص انسان و ویژگی‌های مشترکی است که خداوند در اصل آفرینش وی قرار داده است.
۱۱۶. خداوند با لطف و رحمت خود، ما انسان‌ها را تنها نگذاشت و هدایت ما را بر عهده گرفت.
۱۱۷. تعالیم انبیاء در همه احکام اعم از اصلی و یا فرعی متفاوت است.
۱۱۸. خداوند ادیان زیادی را برای انسان فرستاده است.
۱۱۹. فطرت همان خاص بودن ویژگی‌های انسان نسبت به سایر موجودات است.
۱۲۰. اسلام به معنای تسلیم بودن در برابر خداوند است.
۱۲۱. علت ارسال یک دین خاص برای انسان‌ها، به دلیل واحد بودن تعلیمات انبیاء است.
۱۲۲. ایمان به سرای آخرت از جمله برنامه‌های اسلام در عرصه ایمان قلبی است.
۱۲۳. کسب فضایل اخلاقی مانند عفت، از برنامه‌های اسلام در عرصه ایمان قلبی است.

پ جاهای خالی زیر را با کلمات مناسب پر کنید. (هر مورد ۲۵/۰ نمره)

۱۲۴. هدایت ما انسان‌ها توسط خداوند و قرار دادن راهی برای ما که همان راه خوشبختی است از لطف الهی است.
۱۲۵. اسلام به معنای در برابر خداست.
۱۲۶. دین اسلام همان است که خدا برای زندگی انسان فرستاده است.
۱۲۷. خداوند با و خود، ما انسان‌ها را تنها نگذاشت.
۱۲۸. در برنامه دین اسلام از انسان خواسته می‌شود تا با اندیشه در خود و به دست یابد.
۱۲۹. محتوای دعوت پیامبران یکسان است.
۱۳۰. به سبب خداوند یک برنامه کلی به انسان ارزانی داشته است.
۱۳۱. عقیده به فرستادگان الهی، از برنامه‌های اسلام در عرصه است.
۱۳۲. انسان‌ها با اینکه در برخی خصوصیات مانند نژاد، زبان و آداب و رسوم با یکدیگر تفاوت‌هایی دارند، ولی همگان ویژگی‌های فطری دارند.
۱۳۳. وقتی از فطرت انسان سخن می‌گوییم، منظور انسان و ویژگی‌هایی است که خداوند در اصل آفرینش وی قرار داده است.

ت به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (هر مورد ۵/۰ نمره)

۱۳۴. چرا خداوند یک برنامه کلی برای انسان‌ها فرستاده است؟
۱۳۵. مطابق آیات قرآن کریم، خداوند چه دستوری به همه پیامبران داده است؟

۱۳۶. وقتی که از فطرت انسان سخن می‌گوییم، منظور چیست؟

۱۳۷. دو مورد از ویژگی‌های فطری مشترک میان همه انسان‌ها را بنویسید.

۱۳۸. برنامه جامع خداوند برای رسیدن انسان به هدف خلقت، چه نام دارد و به چه معناست؟

۱۳۹. تعالیم پیامبران در چه چیزی با یکدیگر اختلاف دارد؟

۱۴۰. دو مورد از خواسته‌های اسلام در عرصه ایمان را بنویسید.

ث اصطلاحات زیر را تعریف کنید. (هر مورد ۵/۵ نمره)

۱۴۱. فطرت:

۱۴۲. دین:

۱۴۳. اسلام:

ج به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید. (هر مورد ۱ نمره)

۱۴۴. خواسته‌های اسلام از انسان در عرصه عمل را بنویسید و شرح دهید.

۱۴۵. خواسته‌های اسلام از انسان در عرصه اندیشه را بنویسید.

چ متن زیر را بخوانید و پاسخ دهید. (۵/۵ نمره)

۱۴۶. خداوند بسیار کریم و بخشنده از طرفی هدایتگر واقعی ما انسان‌ها نیز هست، اما یک دین و راه حق در اختیار ما قرار داده است. ارسال این دین

حق به‌خاطر کدام ویژگی موجود در درون ماست؟

بخش دوم: عوامل ختم و تجدید نبوت

الف با توجه به آیات قرآن و احادیث، به سؤالات زیر پاسخ دهید. (هر مورد ۵/۵ نمره)

۱۴۷. حدیث شریف نبوی «إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أَمْرُنَا أَنْ نُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ» به کدام یک از علل فرستادن پیامبران متعدد اشاره می‌کند؟

۱۴۸. در حدیث «إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أَمْرُنَا أَنْ نُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ» سطح تعالیم انبیاء متناسب با چه امری معرفی شده است؟

۱۴۹. براساس آیه شریفه ﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ چه دینی مردم را به رستگاری می‌رساند و چرا؟

۱۵۰. حدیث «لَا صَرَرَ وَلَا ضِرَارَ فِي الْإِسْلَامِ» به کدام یک از عوامل ختم نبوت مربوط است؟

ب درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را مشخص کنید. (هر مورد ۵/۵ نمره)

۱۵۱. قدرت پاسخ دادن به همه نیازهای انسان در تمامی ادوار و تمامی جوامع، لازمه ماندگاری یک پیام است.

۱۵۲. هر پیامبری که مبعوث می‌شد، به آمدن پیامبر بعدی بشارت می‌داد و بر پیروی از او تأکید می‌کرد.

۱۵۳. تشخیص زمان ختم نبوت فقط در توان خداوند است.

۱۵۴. با عنایت الهی و اهتمام پیامبر (ص)، قرآن کریم تا ابد بدون تغییر باقی خواهد ماند.

۱۵۵. دین اسلام برای هر کدام از نیازهای ثابت و متغیر، قوانین متفاوتی قرار داده است.

۱۵۶. امور مربوط به دانش و فرهنگ از موارد مرتبط با رشد تدریجی سطح فکر مردم است.

۱۵۷. تغییر در تعلیمات پیامبر، لزوماً به معنای تغییر در اصل آن نیست.

۱۵۸. وجود قواعد و قوانین تنظیم‌کننده، از موارد کنترلی دین اسلام است.

۱۵۹. نیاز به امنیت، یک نیاز ثابت است؛ اما چگونگی تأمین امنیت نیازی متغیر است.

۱۶۰. پایین بودن سطح درک انسان‌ها از عوامل تجدید نبوت‌ها بود.

۱۶۱. وجود دو یا چند دین در یک زمان نشانگر این است که بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای مردم باشد.

۱۶۲. تنها دینی که می‌تواند مردم را به رستگاری در دنیا و آخرت برساند، اسلام است.

۱۶۳. امروزه فقط در مورد قرآن می‌توان گفت محتوای آن به‌طور کامل از جانب خداست.

۱۶۴. اگر کسی به آخرین پیامبر الهی ایمان بیاورد، درواقع به تمام پیامبران سابق نیز ایمان آورده است.

۱۶۵. نیازهای ثابت از درون نیازهای متغیر پدید می‌آیند.

۱۶۶. در اسلام، قواعد تنظیم‌کننده به مقررات اسلامی خاصیت تسلط داده است.

۱۶۷. مختصان دین می‌توانند از درون معارف اسلامی قوانین مورد نیاز جدید جامعه را استخراج کنند.

پ جاهای خالی زیر را با کلمات مناسب پر کنید. (هر مورد ۲/۵ نمره)

۱۶۸. در هر دوره‌ای پیامبران جدیدی مبعوث شدند تا اصول ثابت دین الهی را درخور انسان‌های دوران خود بیان کنند.

۱۶۹. خداوند فقط یک دین برای هدایت انسان‌ها فرستاده است که از آن به تعبیر می‌شود.

۱۷۰. تعیین امام معصوم از طرف خداوند سبب شد که مسئولیت‌های پیامبر (ص)، به جز ادامه یابد.
۱۷۱. به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی به تدریج فراموش می‌شد.
۱۷۲. قوانین تنظیم‌کننده بر همه احکام و مقررات اسلامی دارند.
۱۷۳. پیامبران الهی در طول زمان‌های مختلف را تبلیغ می‌کردند.
۱۷۴. پیامبر اکرم (ص) نیز خود را ادامه‌دهنده راه همه انبیاء و کار آنان معرفی کرد.
۱۷۵. تنها دینی که می‌تواند مردم را به سعادت برساند است.
۱۷۶. امروزه ادبانی وجود دارند که کاملاً به دست انسان‌ها ساخته شده‌اند و ندارند.
۱۷۷. دینی می‌تواند برای همیشه ماندگار باشد که بتواند به و نیازهای انسان در همه مکان‌ها و زمان‌ها پاسخ دهد.

ت به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (هر مورد ۵/۵ نمره)

۱۷۸. سه مورد از علل تجدید نبوت را نام ببرید.
۱۷۹. استمرار در دعوت پیامبران، سبب چه نتایجی شد؟
۱۸۰. چرا لازم بود در هر عصر و دوره‌ای پیامبران جدیدی مبعوث شوند؟
۱۸۱. عواملی را که سبب فراموشی یا تغییر تعلیمات انبیاء می‌شد، بنویسید.
۱۸۲. دو مورد از عوامل ختم نبوت را نام ببرید.
۱۸۳. آمدن پیامبر جدید و آوردن کتاب جدید بیانگر چه موضوعی است؟
۱۸۴. لازمه ماندگاری یک دین چیست؟
۱۸۵. چه چیزی نشانه آمادگی فکری و فرهنگی جوامع مختلف در دریافت کامل‌ترین برنامه زندگی است؟
۱۸۶. نمونه‌ای از نیازهای متغیر انسان را که در اسلام به آن توجه شده است، نام ببرید.
۱۸۷. بیت «بر او ختم آمده پایان این راه / بر او نازل شده ادعوا الی الله» بیانگر چه موضوعی است؟
۱۸۸. دو مورد از عوامل پویایی و روزآمد بودن دین اسلام را نام ببرید.
۱۸۹. چرا تعیین زمان ختم نبوت با خداست؟
۱۹۰. ویژگی‌های قوانین تنظیم‌کننده در اسلام را بنویسید.
۱۹۱. هر کدام از موارد زیر، به کدام یک از علل آمدن پیامبران متعدد اشاره دارند؟ بنویسید.
- الف) تناسب سخن با درک مردم:
- ب) عدم موفقیت دشمن در محو کردن دین و اسلام:

ث اصطلاحات زیر را تعریف کنید. (هر مورد ۱ نمره)

۱۹۲. قوانین تنظیم‌کننده:
۱۹۳. نیازهای متغیر:

ج کشف ارتباط (هر مورد ۵/۵ نمره)

۱۹۴. هر یک از موارد سمت راست با کدام مورد از ستون سمت چپ در ارتباط است؟ (یک مورد در ستون سمت چپ، اضافی است.)

«الف»	«ب»
الف) لازمه ماندگاری یک پیام	۱- خواسته دین از انسان در عرصه عمل
ب) عبادت و بندگی خداوند	۲- تبلیغ دائمی و مستمر آن
ج) لازمه ماندگاری یک دین	۳- خواسته دین از انسان در عرصه ایمان قلبی
	۴- پاسخ‌گویی به نیازهای انسان در هر زمان و مکان

۱۹۵. هر یک از موارد سمت راست با کدام مورد از ستون سمت چپ در ارتباط است؟ (یک مورد در ستون سمت چپ، اضافی است.)

«الف»	«ب»
الف) تأمین امنیت در جامعه	۱- آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل هدایت
ب) آغاز نهضت علمی و فرهنگی	۲- از مصادیق نیازهای متغیر جامعه
ج) تغییر در اصول دعوت دین	۳- رشد تدریجی سطح افکار مردم یک جامعه
	۴- تحریف تعلیمات پیامبران پیشین

ج گزینۀ مناسب را انتخاب کنید. (هر مورد ۰/۲۵ نمره)

۱۹۶. با وجود تعیین امام معصوم از طرف خداوند، کدام مسئولیت پیامبر (ص) ادامه پیدا کرد؟
 الف) دریافت وحی
 ب) مرجعیت علمی
۱۹۷. چه عاملی موجب شد پیامبران بعدی، تعلیمات اصیل و صحیح را مجدداً برای مردم بیان کنند؟
 الف) تحریف تعلیمات پیامبر پیشین
 ب) استمرار و پیوستگی در دعوت
۱۹۸. اگر دو یا چند دین در یک زمان، وجود داشته باشند، این موضوع نشانگر چیست؟
 الف) بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون پاسخگوی نیازهای مردم نیست.
 ب) پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده‌اند.

ح به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید. (هر مورد ۱/۵ نمره)

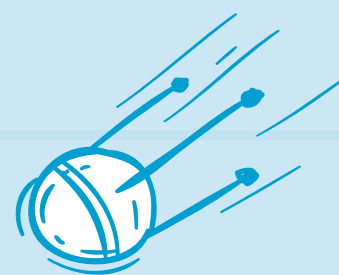
۱۹۹. قرآن کریم برای نیازهای ثابت، چه رویکردی دارد؟
 ۲۰۰. از علل فرستادن پیامبران متعدد، «استمرار و پیوستگی در دعوت» را توضیح دهید.
 ۲۰۱. از علل ختم نبوت «حفظ قرآن کریم از تحریف» را شرح دهید.
 ۲۰۲. چرا از تعیین زمان ختم نبوت، فقط خداوند آگاه است؟ شرح دهید.
 ۲۰۳. پویایی دین اسلام در برابر نیازهای متغیر انسان چگونه ظهور می‌یابد؟
 ۲۰۴. نیازهای ثابت انسان را با ذکر مثال توضیح دهید.
 ۲۰۵. تشبیه پیامبران به چه کسانی نادرست و به چه کسانی درست است؟ توضیح دهید.
 ۲۰۶. وجود امام معصوم پس از پیامبر اکرم (ص) چگونه موجب ختم نبوت شد؟
 ۲۰۷. امروزه تنها کتاب آسمانی که تحریف نشده، چه کتابی است؟ شرح دهید.
 ۲۰۸. از علل ارسال پیامبران متعدد، «تحریف تعلیمات پیامبر پیشین» را توضیح دهید.

خ متن‌های زیر را بخوانید و به سؤالات پاسخ دهید. (هر مورد ۰/۵ نمره)

۲۰۹. استاد در کلاس درس می‌گفت: «خداوند در آفرینش انسان ویژگی‌های خاصی قرار داده است که انسان‌ها با این ویژگی‌های خاص شناخته می‌شوند. هم‌چنین از ابتدای آفرینش انسان تاکنون، اقوام مختلفی روی زمین زندگی کرده‌اند؛ این افراد با اینکه در برخی خصوصیات، مانند نژاد، زبان و آداب و رسوم با یکدیگر تفاوت‌هایی دارند، اما همهٔ انسان‌ها به‌دنبال خوبی هستند و از بدی‌گریزان بوده‌اند.»
 - با توجه به متن بالا به‌دنبال خوبی‌ها بودن تمام افراد، بیانگر چه مفهومی در وجود انسان‌ها است؟
۲۱۰. محسن و علی با هم در راه مدرسه به سر می‌بردند و هر کدام در حال بیان مطلبی به هم بودند. محسن گفت: «بارها شنیده‌ام که در مسجد محله‌مان در رابطه با نماز اول وقت، مطالبی بیان می‌شود و هر بار هم بر آن تأکید می‌گردد.» علی در ادامه گفت: «اتفاقاً در خانهٔ ما هم، پدرم همیشه بر این موضوع تأکید دارد و هر بار این موضوع را به من و خواهرم می‌گوید تا در ذهنمان ماندگار شود.»
 - این گفت‌وگوی علی و محسن بیانگر کدام‌یک از علل ارسال پیامبران متعدد است؟
۲۱۱. ابن‌خلدون در یکی از کتاب‌های خود بیان کرده است: «أعراب در ابتدا، هیچ علم و صنعتی را نمی‌دانستند و این به اقتضای زندگی ساده و بدوی آن‌ها بود. در ابتدا اقوام عرب تعلیم، تألیف و تدوین را نمی‌شناختند و به‌سوی آن نمی‌رفتند و حاجت و نیازی هم به آن پیدا نمی‌کردند. بی‌سوادى در آن دوران یک صفت عمومی به شمار می‌رفت.»
 - با توجه به این بیان ابن‌خلدون، یکی از علل ارسال پیامبران متعدد چیست؟
۲۱۲. جابر به دوست مسیحی خود می‌گفت که: «هر انسان فرهیخته‌ای که با جامعه سروکار داشته باشد و دگرگونی‌های اجتماعی و در پی آن، دگرگونی آیین‌ها و قانون‌های جزئی، هم‌چنین قانون‌های کلی و قانون‌های اساسی را در جامعه ببیند، پیوسته این پرسش در ذهن او به وجود می‌آید که چگونه جامعه‌های پیشرفته، همواره در قانون‌های خود تجدیدنظر می‌کنند و قانون‌ها و آیین‌های چند دههٔ پیش را برای ادارهٔ امروز جامعه ناکافی می‌بینند؟» دوست مسیحی جابر ضمن تأیید این کلام، بیان داشت: «پس برخورد اسلام با این موضوع چگونه است؟» جابر بیان کرد: «در بین مسلمانان، این اندیشه حاکم است که قانون‌ها و آیین‌های اسلام که در صدر اسلام وضع شده، برای ادارهٔ امروز و آیندهٔ جامعه، هرچقدر که پیش روند و پیشرفت کنند و حتی برای هر جامعه‌ای، با هر فرهنگ و آدابی که حتی با فرهنگ حجاز در زمان ظهور اسلام و پیامبر (ص)، تفاوت اساسی داشته باشد، کافی است.»
 - این موضوع به کدام‌یک از عوامل ختم نبوت اشاره دارد؟

پاسخ نامہ تشریحی

در اینجا کنار هر پاسخ، یک تگ تاکسونومی براساس سطوح یادگیری شیوهنامه بلوم (مصوب آموزش و پرورش) گذاشته‌ایم تا شما با سطح هر سؤال و پاسخ آن به خوبی آشنا شوید. در پایین صفحات پاسخ‌نامه، نشانه‌های سطوح یادگیری را مشخص کرده‌ایم.

۱. آب (۰/۵)
۲. توافقی به حق (۰/۲۵) و توافقی به صبر (۰/۲۵)
۳. زندگی حقیقی و نیکو (۰/۵)
۴. آب مایه حیات و اساس زندگی در جهان مادی است. (۰/۵)
۵. منظور «آب» است که به وسیله آن سرزمین مرده زنده می‌شود. (۰/۵)
۶. خطاب به مؤمنان (۰/۵)
۷. شناخت هدف زندگی (۰/۵)
۸. اجابت خدا و رسول (ص) (۰/۵)
۹. الف به عصر و زمان سوگند خورده است و اهمیت آن را می‌رساند. (۰/۵)
۱۰. ب از دست دادن سرمایه وجودی انسان که همان عمرش است. (۰/۵)
۱۱. نادرست - پاسخ به سؤالات اساسی موجب رستگاری انسان می‌شود. (۰/۵)
۱۲. نادرست - عامل حیات بخش جهان مادی، آب است. (۰/۵)
۱۳. درست (۰/۵)
۱۴. درست (۰/۵)
۱۵. درست (۰/۵)
۱۶. درست (۰/۵)
۱۷. درست (۰/۵)
۱۸. نادرست - باید این پاسخ‌ها هم جامع باشند، هم درست و قابل اعتماد (۰/۵)
۱۹. نادرست - با توجه به عمر محدود آدمی، پاسخ‌ها باید کاملاً درست باشند. (۰/۵)
۲۰. نادرست - این سؤال مربوط به «شناخت هدف زندگی» است. (۰/۵)
۲۱. درست (۰/۵)
۲۲. درست (۰/۵)
۲۳. نادرست - زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک، نیازمند تجربه و آزمون است؛ درحالی‌که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست. (۰/۵)
۲۴. نادرست - زیرا باید به نیازهای مختلف انسان به صورت هماهنگ پاسخ دهد، زیرا انسان ابعاد مختلفی دارد. (۰/۵)
۲۵. درست (۰/۵)
۲۶. آب (۰/۲۵)
۲۷. درک آینده خویش (۰/۲۵)
۲۸. اساسی (۰/۲۵)
۲۹. درست (۰/۲۵) - قابل اعتماد (۰/۲۵)
۳۰. طبیعی (۰/۲۵) - غریزی (۰/۲۵)
۳۱. کامل (۰/۲۵) - تنگاتنگی (۰/۲۵)
۳۲. طبیعی (۰/۲۵)
۳۳. سرمایه‌های خدادادی (۰/۲۵)
۳۴. هدف حقیقی (۰/۲۵) - عمر (۰/۲۵)
۳۵. درک آینده خویش (۰/۲۵)
۳۶. کشف راه درست زندگی (۰/۲۵)
۳۷. دین (۰/۲۵)
۳۸. شناخت هدف زندگی (۰/۵)
۳۹. درک آینده خویش (۰/۵)
۴۰. احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که پاسخگوی نیازهایش باشد و سعادت او را تضمین کند. (۰/۵)
۴۱. نیازهای طبیعی و غریزی و نیازهای فراطبیعی و فراتر (۰/۵)
۴۲. در جهان خلقت (۰/۵)
۴۳. عمر خود را از دست داده است. (۰/۵)
۴۴. درک آینده خویش (۰/۵)
۴۵. زیرا او می‌داند که اگر هدف حقیقی خود را نشناسد یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده است. (۰/۵)
۴۶. مصراع اول به «شناخت هدف زندگی» و مصراع دوم به «درک آینده خویش» اشاره دارد. (۰/۵)
۴۷. از آن جهت که انسان فقط یکبار به دنیا می‌آید و یکبار زندگی در دنیا را تجربه می‌کند. (۰/۵)
۴۸. کاملاً درست و قابل اعتماد باشد. (۰/۲۵) ۲ همه‌جانبه باشد. (۰/۲۵)
۴۹. گزینه ب (۰/۲۵)
۵۰. گزینه ب (۰/۲۵)
۵۱. گزینه الف (۰/۲۵)
۵۲. گزینه الف (۰/۲۵)
۵۳. الف ۲ ب ۱ ج ۴ (هر مورد ۰/۵ نمره)
۵۴. الف ۳ ب ۴ ج ۱ (هر مورد ۰/۵ نمره)
۵۵. خیر، زمانی که انسان اندکی از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد، (۰/۲۵) خود را با نیازهایی مهم‌تر روبه‌رو می‌بیند؛ نیازهایی که برآمده از سرمایه‌های ویژه‌ای است که خداوند به وی عطا کرده است (۰/۲۵) و پاسخ درست به این نیازهای اساسی است که سعادت انسان را تضمین می‌کند. (۰/۲۵) این نیازها، به تدریج به دل‌مشغولی، دغدغه و بالأخره به سؤال‌هایی تبدیل می‌شوند که تا پاسخ آن‌ها را نیابد، آرام نمی‌گیرد. (۰/۲۵)
۵۶. انسان می‌خواهد بداند «برای چه زندگی می‌کند» و کدام هدف است که می‌توان با اطمینان خاطر، زندگی‌اش را صرف آن نمود؟ (۰/۵) او می‌داند که اگر هدف حقیقی خود را بشناسد یا در شناخت آن دچار خطا شود عمر خود را از دست داده است. (۰/۵)
۵۷. انسان با این سؤال مهم و اساسی روبه‌روست که «آینده او چگونه است؟» (۰/۲۵) «آیا زندگی او با مرگ تمام می‌شود یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می‌گردد؟» (۰/۲۵)، «اگر حیات، به شکل دیگری ادامه می‌یابد و انسان زندگی ابدی را پس از مرگ آغاز خواهد کرد، نحوه زندگی او پس از مرگ چگونه است؟»، «زاد و توشه سفر به جهان دیگر چیست؟» (۰/۲۵) و «خوشبختی وی در آن سرا در گرو انجام چه کارهایی است؟» (۰/۲۵)
۵۸. راه زندگی یا «چگونه زیستن؟» که ارتباط دقیقی با دو نیاز دیگر دارد، دغدغه دیگر انسان‌های فکور و خردمند است، (۰/۲۵) این دغدغه از این جهت جدی است که انسان فقط یکبار به دنیا می‌آید و یکبار زندگی در دنیا را تجربه

خلاصه

ارزیابی و قضاوت

تحلیلی

کاربردی

درک و فهم

دانشی

می‌کند (۰/۲۵)، بنابراین در این فرصت تکرارنشده‌ی، باید از بین همه راه‌هایی که پیش روی اوست، راهی را برای زندگی انتخاب کند که به آن مطمئن باشد (۰/۲۵) تا بتواند با بهره‌مندی از سرمایه‌های خدادادی به هدف خلقت برسد. (۰/۲۵)

۵۹. آینده انسان چگونه است؟ (۰/۲۵) آیا زندگی او با مرگ تمام می‌شود یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می‌گردد؟ (۰/۲۵)

اگر حیات، به شکل دیگری ادامه می‌یابد و انسان زندگی ابدی را پس از مرگ آغاز خواهد کرد، نحوه زندگی او پس از مرگ چگونه است؟ (۰/۲۵) زاد و توشه سفر به جهان دیگر چیست؟ خوشبختی وی در آن سرا، در گرو انجام چه کارهایی است؟ (۰/۲۵)

۶۰. پاسخ به سؤال‌های اساسی باید حداقل دو ویژگی داشته باشد:

۱. کاملاً درست و قابل اعتماد باشد زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است درحالی‌که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست به‌خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون است. (۰/۵)
۲. همه‌جانبه باشد، به‌طوری‌که به نیازهای مختلف انسان به‌صورت هماهنگ پاسخ دهد زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی وی پیوند کامل و تنگاتنگی باهم دارند نمی‌توان برای هر بُعدی جداگانه برنامه‌ریزی کرد. (۰/۵)

۶۱. با توجه به ویژگی‌های پاسخ به سؤال‌های اساسی، کسی می‌تواند پاسخ درست این سؤال‌ها را بدهد که:

۱. آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او داشته باشد.

۲. همچنین بداند که انسان‌ها، پس از مرگ چه سرنوشتی دارند و دقیقاً چه عاقبتی در انتظار آن‌هاست. (۰/۵)

۶۲. در جهان خلقت، البته راه آگاه شدن از آن‌ها را نیز به وی نشان داده است. مثال ۱: در وقت نیاز به آب و غذا، احساس تشنگی و گرسنگی می‌کند و سراغ آب و غذا می‌رود. (۰/۵)

مثال ۲: هنگام سرما و گرما، از مصالح موجود در طبیعت بهره می‌برد و برای خود لباس، پوشاک و مسکن تهیه می‌کند. (۰/۵)

۶۳. از آنجایی که تو (خداوند) ما را رها کردی و برای ما راهنمایی نفرستادی که به سؤال‌اتمان پاسخ دهد (۰/۵)، به این خاطر گمراه شدیم اگر یک پیامبر می‌فرستادی او را اطاعت می‌کردیم. (۰/۵)

۶۴. درک هدف زندگی (۰/۵)

۶۵. برای آنکه بندگان در پیام الهی تعقل کنند. (۰/۵)

۶۶. آنکه از معرفت برتری برخوردار باشد. (۰/۵)

۶۷. آنان که در تعقل و تفکر برترند. (۰/۵)

۶۸. آن‌کس که عقلش کامل‌تر است. (۰/۵)

۶۹. الف) حجت به معنای اتمام حجت است که خداوند با فرستادن پیامبران، دیگر بهانه و دستاویزی برای انسان قرار نمی‌دهد و حجت را بر آنان تمام می‌کند. (۰/۲۵) ب) با فرستادن پیامبران (۰/۲۵)

۷۰. بالاتر بودن رتبه در دنیا و آخرت (۰/۵)

۷۱. درست (۰/۵)

۷۲. نادرست - کسانی کلام الهی را بهتر می‌فهمند که از معرفت بیشتری برخوردارند. (۰/۵)

۷۳. درست (۰/۵)

۷۴. درست (۰/۵)

۷۵. درست (۰/۵)

۷۶. درست (۰/۵)

۷۷. نادرست - توسط پیامبران ارسال می‌شود. (۰/۵)

۷۸. درست (۰/۵)

۷۹. درست (۰/۵)

۸۰. ویژگی‌هایش (۰/۲۵)

۸۱. پیامبران (۰/۲۵)

۸۲. پیامبران (۰/۲۵)

۸۳. تفکر (۰/۲۵) - اختیار (۰/۲۵)

۸۴. عقل (۰/۲۵) - وحی (۰/۲۵)

۸۵. تعقل بندگان (۰/۲۵)

۸۶. اعتراض / بهانه‌گیری (۰/۲۵)

۸۷. سرمایه‌های ویژه‌ای (۰/۲۵)

۸۸. عقل (۰/۲۵)

۸۹. زیرا انسان ویژگی‌هایی دارد که سایر موجودات آن ویژگی‌ها را ندارند. (۰/۵)

۹۰. ۱. قدرت تفکر و تعقل (۰/۲۵) ۲. قدرت اختیار و انتخاب (۰/۲۵)

۹۱. توانایی تعقل و تفکر (۰/۵)

۹۲. هدایت خداوند از مسیر دو ویژگی تعقل و اختیار می‌گذرد. (۰/۵)

۹۳. چون هر برنامه دیگری نمی‌تواند پاسخ درستی به نیازهایش بدهد،

انسان زبان خواهد کرد و با دست خالی به دیار آخرت خواهد شتافت. (۰/۵)

۹۴. کشف راه درست زندگی (۰/۵)

۹۵. عقل (۰/۲۵) - با کسب معرفت و تشخیص باید‌ها و نبایدها (۰/۲۵)

۹۶. هدایت خداوند از مسیر دو ویژگی تعقل و اختیار می‌گذرد؛ یعنی خداوند برنامه هدایت انسان را که دربرگیرنده پاسخ به سؤالات بنیادین است

(۰/۲۵) از طریق پیامبران می‌فرستد، تا انسان با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی‌های و امتیازات آن (۰/۲۵)، با اختیارات خود این برنامه را انتخاب کند و در زندگی به کار بندد و به هدفی که خداوند در خلقت او قرار داده است، برسد. (۰/۵)

۹۷. خداوند هر دسته از مخلوقات را متناسب با ویژگی‌هایی که در وجودشان قرار داده است هدایت می‌کند (۰/۵). انسان ویژگی‌هایی دارد که او را از سایر مخلوقات متمایز می‌کند و همین امر سبب شده شیوه هدایت او متفاوت باشد. (۰/۵)

۹۸. چون خدا برای ما، پیامبران هدایت‌گر ارسال کرده است. (۰/۵)

۹۹. درک آینده خویش (۰/۵)

۱۰۰. این پاسخ باید همه‌جانبه باشد. (۰/۵)

۱۰۱. در این صورت انسان زیان کرده و با دست خالی به دیار آخرت خواهد شتافت. (۰/۵)

۱۰۲. احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که پاسخ‌گوی نیازهایش باشد و سعادت او را تضمین کند. (۰/۵)

۱۰۳. دین را به پا دارند و در آن تفرقه نکنند. (۰/۵)

خلاقیت

ارزیابی و قضاوت

تحلیلی

کاربردی

درک و فهم

دانشی

به همه پیامبران فرمان داده است تا همان دین را در میان مردم تبلیغ کنند و راه تفرقه در پیش نگیرند. (۵/۵)

۱۳۶. به معنای نوع خاص آفرینش انسان است. (۵/۵)

۱۳۷. ۱ از سرمایه، تفکر و قدرت اختیار برخوردارند. ۲ فضیلت‌های اخلاقی مانند عدالت و خیرخواهی را دوست دارند و از رذائل اخلاقی مانند ظلم، حسادت و دروغ بیزارند. ۳ به دنبال زیبایی‌ها، خوبی‌ها و کمالات نامحدودند. ۴ از فنا و نابودی گریزان و در جست‌وجوی زندگی جاودانه هستند. (ذکر دو مورد کافی است. هر مورد ۲۵/۵ نمره)

۱۳۸. اسلام - به معنای تسلیم بودن در برابر خداوند است. (۵/۵)

۱۳۹. تعالیم انبیاء در برخی احکام فرعی، متناسب با: ۱ زمان ۲ سطح آگاهی مردم و ۳ نیازهای هر دوره، تفاوت‌هایی با یکدیگر داشته است. (۵/۵)

۱۴۰. ایمان به: ۱ خدای یگانه و دوری از شرک (توحید) ۲ فرستادگان الهی و راهنمایان دین (نبوت و امامت) ۳ سرای آخرت و پاداش و حسابرسی عادلانه (معاد) ۴ عادلانه بودن نظام هستی (عدل) (ذکر دو مورد کافی است. هر مورد ۲۵/۵ نمره)

۱۴۱. فطرت به معنای نوع خاص آفرینش است. (۵/۵)

۱۴۲. دین به معنی «راه» و «روش» است. (۵/۵)

۱۴۳. برنامه کلی که خدا برای ما قرار داده است، اسلام نام دارد که به معنای تسلیم بودن در برابر خداوند است. (۵/۵)

۱۴۴. در عرصه عمل از انسان می‌خواهند با ایمانی که کسب کرده است، تلاش نماید (۵/۲۵) تا: ۱ با انجام واجبات دین و ترک حرام‌های آن، خداوند را عبادت و بندگی کند. (۵/۲۵) ۲ فضایل اخلاقی مانند عفت، راست‌گویی و امانت‌داری را کسب نماید و از رذایل اخلاقی مانند ظلم، نفاق، دروغ و ریا دوری کند. (۵/۲۵) ۳ جامعه‌ای دینی براساس عدالت بنا نماید. (۵/۲۵)

۱۴۵. ایمان به ۱ خدای یگانه و دوری از شرک (۵/۲۵) ۲ فرستادگان الهی و راهنمایان دین (۵/۲۵) ۳ برای آخرت و پاداش و حسابرسی عادلانه (۵/۲۵) ۴ عادلانه بودن نظام هستی (۵/۲۵)

۱۴۶. فطرت مشترک (۵/۵)

۱۴۷. رشد تدریجی سطح فکر مردم (۵/۵)

۱۴۸. سطح فهم و درک مردم زمان خود (۵/۵)

۱۴۹. تنها دینی که می‌تواند مردم را به رستگاری دنیا و آخرت برساند، اسلام است (۵/۲۵)؛ زیرا امروزه به‌جز قرآن کریم هیچ کتاب آسمانی دیگری وجود ندارد که بتوان گفت محتوای آن به‌طور کامل از جانب خداست و انسان‌ها آن را کم و زیاد نکرده‌اند و با اطمینان خاطر بتوان از آن پیروی کرد. (۵/۲۵)

۱۵۰. پویایی و روزآمد بودن دین اسلام (۵/۵)

۱۵۱. نادرست - لازمه ماندگاری یک پیام، تبلیغ دائمی و مستمر آن است. (۵/۵)

۱۵۲. درست (۵/۵)

۱۵۳. درست (۵/۵)

۱۵۴. درست (۵/۵)

۱۵۵. نادرست - دین اسلام برای هر کدام از نیازهای ثابت بشر، قوانین ثابت و مشخصی قرار داده است. (۵/۵)

۱۰۴. دین الهی که خداوند به نوح، ابراهیم، موسی و عیسی و در نهایت پیامبر اسلام (ص) ابلاغ و وحی کرده، یکی است. (۵/۵)

۱۰۵. اسلام (۵/۵)

۱۰۶. مسلمان (۵/۵)

۱۰۷. با دین واحد نازل شده بر پیامبر اسلام (ص) (۵/۵)

۱۰۸. عامل چنددینی و اختلاف، مخالفت اهل کتاب از روی رشک و حسد است. (۵/۵)

۱۰۹. یهودیان و مسیحیان (۵/۵)

۱۱۰. الف - یکتاپرست، حق‌گرا و مسلمان به معنای تسلیم خدا بود. (۵/۵)

ب - آنان حضرت ابراهیم (ع) را پیرو آیین خود، یعنی مسیحی و یهودی می‌دانستند. (۵/۵)

۱۱۱. آگاهی از حقایق دین اسلام (۵/۵)

۱۱۲. درست (۵/۵)

۱۱۳. نادرست - بنا کردن جامعه‌ای دینی براساس عدالت، از برنامه‌های اسلام در عرصه عمل است. (۵/۵)

۱۱۴. درست (۵/۲۵)

۱۱۵. نادرست - وقتی از فطرت انسان سخن می‌گوییم، منظور آفرینش خاص انسان و ویژگی‌های خاصی است که خداوند در اصل آفرینش وی قرار داده است. (۵/۵)

۱۱۶. درست (۵/۵)

۱۱۷. نادرست - تعالیم انبیاء در برخی احکام فرعی متفاوت است. (۵/۵)

۱۱۸. نادرست - خداوند یک دین برای انسان فرستاده است. (۵/۵)

۱۱۹. نادرست - فطرت به معنای حقیقی (اسلام) نوع خاص آفرینش انسان است. (۵/۵)

۱۲۰. درست (۵/۵)

۱۲۱. نادرست - به‌علت فطرت مشترک، خداوند یک برنامه کلی به انسان اعطا کرده است. (۵/۵)

۱۲۲. درست (۵/۵)

۱۲۳. نادرست - این موضوع مربوط به عرصه عمل است. (۵/۵)

۱۲۴. مستقیم (۵/۲۵)

۱۲۵. تسلیم بودن (۵/۲۵)

۱۲۶. راه و روشی (۵/۲۵)

۱۲۷. لطف (۵/۲۵) - رحمت (۵/۲۵)

۱۲۸. جهان هستی (۵/۲۵) - ایمان قلبی (۵/۲۵)

۱۲۹. اصلی (۵/۲۵)

۱۳۰. ویژگی‌های مشترک (فطرت) (۵/۲۵)

۱۳۱. اندیشه (۵/۲۵)

۱۳۲. مشترکی (۵/۲۵)

۱۳۳. آفرینش خاص (۵/۲۵)

۱۳۴. به‌سبب ویژگی‌های مشترک (فطرت) انسان‌ها (۵/۵)

۱۳۵. براساس آیات قرآن کریم، خداوند یک دین برای انسان‌ها فرستاده و

خلاقیات

ارزیابی و قضاوت

تحلیلی

کاربردی

درک و فهم

دانشی

۱۸۵. با ورود اسلام به سرزمین‌های دیگری مانند ایران، عراق، مصر و شام، نهضت علمی و فرهنگی بزرگی آغاز شد و دانشمندان و عالمان فراوانی ظهور کردند. (۰/۵)

۱۸۶. شیوه و چگونگی داد و ستد ممکن است در هر زمان تغییر کند. چگونگی تأمین امنیت و ابزارها و اسلحه‌هایی که به این منظور به‌کارگرفته می‌شود، در مقایسه با دوره‌های گذشته بسیار متفاوت شده است. (ذکر یک مورد کافی است. ۰/۵ نمره)

۱۸۷. ختم نبوت (۰/۵)

۱۸۸. اول: توجه به نیازهای متغیر، در عین توجه به نیازهای ثابت - دوم: وجود قوانین تنظیم‌کننده (هر مورد ۰/۲۵ نمره)

۱۸۹. از آنجا که خداوند پیامبران را می‌فرستد و اوست که نیاز یا عدم نیاز به پیامبر را در هر زمان تشخیص می‌دهد، تعیین زمان ختم نبوت نیز با خداست. زیرا اوست که دقیقاً می‌داند عوامل ختم نبوت فراهم شده یا نه. (۰/۵)

۱۹۰. به مقررات اسلامی خاصیت انطباق و تحرک داده است. ۲ این قواعد بر همه احکام و مقررات اسلامی تسلط دارند. ۳ مانند بازرسان عالی، احکام و مقررات را تحت نظر قرار می‌دهند و کنترل می‌کنند. (دو مورد هر کدام ۰/۲۵)

۱۹۱. الف) رشد تدریجی سطح فکر مردم ب) استمرار و پیوستگی در دعوت (هر مورد ۰/۵ نمره)

۱۹۲. در اسلام دسته‌ای از قواعد و قوانین وجود دارد که به مقررات اسلامی خاصیت انطباق و تحرک داده است. این قواعد بر همه احکام و مقررات اسلامی تسلط دارند (۰/۵) و مانند بازرسان عالی، احکام و مقررات را تحت نظر قرار می‌دهند و کنترل می‌کنند. (۰/۵)

۱۹۳. از درون نیازهای ثابت پدید می‌آیند (۰/۵)؛ یعنی انسان‌ها با گذشت زمان برای پاسخ‌گویی به نیازهای ثابت خود، از روش‌ها و شیوه‌های مختلف و متغیری استفاده می‌کنند. (۰/۵)

۱۹۴. الف) ۲ ب) ۱ ج) ۴ (هر مورد ۰/۵ نمره)

۱۹۵. الف) ۲ ب) ۱ ج) ۴ (هر مورد ۰/۵ نمره)

۱۹۶. گزینه ب (۰/۲۵)

۱۹۷. گزینه الف (۰/۲۵)

۱۹۸. گزینه ب (۰/۲۵)

۱۹۹. در هر کدام از زمان‌ها شکل خاصی پیدا می‌کند که باید تشخیص داده شود. (۰/۵) این شکل‌های خاص، نیازهای متغیر ما هستند که مجتهدان و فقیهان براساس آن اصل ثابت و با تحقیق و مطالعه در کتاب و سنت، شکل‌های خاص ربا و معامله در این زمان را معین می‌کنند (۰/۵) و به کسانی که مجتهد نیستند، اعلام می‌کنند تا مطابق با آن عمل کنند. (۰/۵)

۲۰۰. لازمه ماندگاری یک پیام، تبلیغ دائمی و مستمر آن است. (۰/۵) پیامبران الهی با ایمان استوار و تلاش بی‌مانند، در طول زمان‌های مختلف دین الهی را تبلیغ می‌کردند. آنان سختی‌ها را تحمل می‌کردند تا خداپرستی، عدالت‌طلبی و کرامت‌های اخلاقی میان انسان‌ها جاودان بماند و گسترش یابد و شرک، ظلم و رذائل اخلاقی از بین برود. (۰/۵) این تداوم سبب شد تا تعالیم الهی جزء سبک زندگی و آداب و فرهنگ مردم شود و دشمنان دین نتوانند آن را به‌راحتی کنار بگذارند. (۰/۵)

۱۵۶. درست (۰/۵)

۱۵۷. درست (۰/۵)

۱۵۸. درست (۰/۵)

۱۵۹. درست (۰/۵)

۱۶۰. درست (۰/۵)

۱۶۱. نادرست - وجود دو یا چند دین در یک زمان، نشانگر این است که پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده‌اند و این کار به معنای سرپیچی از فرمان خدا و عدم پیروی از دستورات پیامبران گذشته است. (۰/۵)

۱۶۲. درست (۰/۵)

۱۶۳. درست (۰/۵)

۱۶۴. درست (۰/۵)

۱۶۵. نادرست - نیازهای متغیر از درون نیازهای ثابت پدید می‌آیند؛ یعنی، انسان‌ها با گذشت زمان برای پاسخ‌گویی به نیازهای ثابت خود، از روش‌ها و شیوه‌های مختلف و متغیری استفاده می‌کنند. (۰/۵)

۱۶۶. نادرست - در اسلام، قواعد تنظیم‌کننده به مقررات اسلامی خاصیت انطباق و تحرک داده است. (۰/۵)

۱۶۷. درست (۰/۵)

۱۶۸. فهم و اندیشه (۰/۲۵)

۱۶۹. اسلام (۰/۲۵)

۱۷۰. دریافت وحی (۰/۲۵)

۱۷۱. تعلیمات انبیاء (۰/۲۵)

۱۷۲. تسلط (۰/۲۵)

۱۷۳. دین الهی (۰/۲۵)

۱۷۴. تمام‌کننده (۰/۲۵)

۱۷۵. اسلام (۰/۲۵)

۱۷۶. جنبه الهی (۰/۲۵)

۱۷۷. همه سؤال‌ها (۰/۲۵)

۱۷۸. استمرار و پیوستگی در دعوت ۲ رشد تدریجی سطح فکر مردم ۳ تحریف تعلیمات پیامبر پیشین (ذکر دو مورد کافی است. هر مورد ۰/۲۵ نمره)

۱۷۹. سبب شد تا: ۱ تعالیم الهی جزء سبک زندگی و آداب و فرهنگ مردم شود. (۰/۲۵) ۲ دشمنان دین نتوانند آن را به‌راحتی کنار بگذارند. (۰/۲۵)

۱۸۰. تا همان اصول ثابت دین الهی را درخور فهم و اندیشه انسان‌های دوران خود بیان کنند و متناسب با درک آنان سخن گویند. (۰/۵)

۱۸۱. ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی مردم و عدم توسعه کتابت (۰/۵)

۱۸۲. ۱ آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی ۲ حفظ قرآن کریم از تحریف ۳ وجود امام معصوم پس از پیامبر اکرم (ص) ۴ پویایی و روزآمد بودن دین اسلام (ذکر دو مورد کافی است. هر مورد ۰/۲۵ نمره)

۱۸۳. نشانگر این است که بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی‌تواند پاسخ‌گوی نیازهای مردم باشد. (۰/۵)

۱۸۴. دینی می‌تواند برای همیشه ماندگار باشد که بتواند به همه سؤال‌ها و نیازهای انسان‌ها در همه مکان‌ها و زمان‌ها پاسخ دهد. (۰/۵)

خلاقیت

ارزیابی و قضاوت

تحلیلی

کاربردی

درک و فهم

دانشی

۲۰۱. با تلاش و کوشش مسلمانان و در پرتو عنایت الهی و با اهمتامی که پیامبر اکرم (ص) در جمع‌آوری و حفظ قرآن داشت، این کتاب دچار تحریف نشد و هیچ کلمه‌ای بر آن افزوده یا از آن کم نگردید. (۱ نمره) به همین جهت این کتاب نیازی به «تصحیح» ندارد و جاودانه باقی خواهد ماند. (۵/۵)
۲۰۲. زیرا اوست که دقیقاً می‌داند عوامل ختم نبوت فراهم شده یا نه. مثلاً یکی از عوامل بی‌نیازی از آمدن پیامبر جدید، حفظ کتاب آسمانی از تحریف و وجود آن در میان مردم است. (۵/۵) اما تشخیص اینکه در چه زمانی مردم به مرحله‌ای می‌رسند که می‌توانند کتاب آسمانی خود را حفظ کنند، در توانایی انسان نیست و فقط خداوند از چنین علمی برخوردار است. (۵/۵) بنابراین، با توجه به اعلام ختم نبوت در زمان حضرت محمد (ص)، درمی‌یابیم که عوامل بی‌نیازی از پیامبر جدید فراهم بوده است. (۵/۵)
۲۰۳. معارف اسلامی به‌گونه‌ای است که متخصصان دین می‌توانند از درون آن با توجه به نیازهای جدید به وجود آمده، (۵/۵) قوانین مورد نیاز جامعه دربارهٔ بانکداری، اسکناس، خرید و استفاده از سلاح‌های جدید را استخراج کنند و در اختیار مردم قرار دهند. (۱ نمره)
۲۰۴. نیازهای ثابت مانند نیاز به امنیت، عدالت، داد و ستد با دیگران، تشکیل خانواده، تعلیم و تربیت و حکومت. (۵/۵) این نیازها در همهٔ زمان‌ها برای بشر وجود داشته است و از بین نمی‌روند. (۵/۵) دین اسلام نیز برای تأمین هر کدام از این نیازها، قوانین ثابت و مشخصی دارد. (۵/۵)
۲۰۵. برخی تصور می‌کنند پیامبران مانند فروشندگان کالا هستند که هر کدام برای خود فروشگاه‌های باز کرده و کالای خود را تبلیغ می‌کنند و مردم می‌توانند بین آن کالاها یکی را انتخاب نمایند. (۵/۵) در صورتی که پیامبران مانند معلمان یک مدرسه‌اند که پایه‌های مختلف تحصیلی را به‌ترتیب تدریس می‌کنند و هرکدام مطالب سال قبل را تکمیل می‌کنند. (۵/۵) آنان یک برنامه و هدف مشخص را دنبال و همه یکدیگر را تأیید کرده‌اند. (۵/۵)
۲۰۶. تعیین امام معصوم از طرف خداوند سبب شد که مسئولیت‌های پیامبر، به‌جز دریافت وحی ادامه یابد (۱ نمره) و جامعه کمبودی از جهت رهبری و هدایت نداشته باشد. (۵/۵)
۲۰۷. امروزه به‌جز قرآن کریم، هیچ کتاب آسمانی دیگری وجود ندارد که بتوان گفت محتوای آن به‌طور کامل از جانب خداست و انسان‌ها آن را کم و زیاد نکرده‌اند و با اطمینان خاطر بتوان از آن پیروی کرد. (۱ نمره) بنابراین، تنها دینی که می‌تواند مردم را به رستگاری دنیا و آخرت برساند، اسلام است. (۵/۵)
۲۰۸. به‌علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعهٔ کتابت، تعلیمات انبیاء به‌تدریج فراموش می‌شد، (۵/۵) به‌گونه‌ای تغییر می‌یافت که با اصل آن متفاوت می‌شد، (۵/۵) بر این اساس، پیامبران بعدی می‌آمدند و تعلیمات اصیل و صحیح را بار دیگر برای مردم بیان می‌کردند. (۵/۵)
۲۰۹. فطرت مشترک (۵/۵)
۲۱۰. استمرار و پیوستگی در دعوت (۵/۵)
۲۱۱. تحریف تعلیمات پیامبر پیشین (۵/۵)
۲۱۲. پویایی و روزآمد بودن دین اسلام (۵/۵)
۲۱۳. برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی کسانی که در الهی بودن قرآن شک دارند، پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند سوره‌های قرآن را داده است. (۵/۵)
۲۱۴. آوردن مثل قرآن (۵/۵)
۲۱۵. نمی‌توانند همانند قرآن را بیاورند، هرچند پشتیبان هم باشند. (۵/۵)
۲۱۶. قرآن کریم (۵/۵)
۲۱۷. خداوند در این آیه تأکید می‌کند که حتی اگر همهٔ انسان‌ها و جن‌ها با هم همکاری کنند و بخواهند همانند قرآن را بیاورند، هرگز نمی‌توانند. (۵/۵)
۲۱۸. گزینهٔ ب خداوند برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی مخالفان، پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند سوره‌های قرآن را هم به آن‌ها داده است. (۵/۵)
۲۱۹. نادرست - اندیشمندان اسلامی کارهای خارق‌العادهٔ پیامبران را معجزه می‌نامند؛ زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار می‌شود. (۵/۵)
۲۲۰. درست (۵/۵)
۲۲۱. نادرست - از معجزات پیامبران گذشته دیگر اثری نیست به‌جز معجزهٔ حضرت رسول (ص) (۵/۵)
۲۲۲. درست (۵/۵)
۲۲۳. درست (۵/۵)
۲۲۴. نادرست - باید آیندگان معجزه بودن آن را تأیید کنند. (۵/۵)
۲۲۵. نادرست - این معجزه، از جنس کتاب یا «نوشته» است. (۵/۵)
۲۲۶. درست (۵/۵)
۲۲۷. نادرست - معجزهٔ پیامبر گرامی اسلام که همان قرآن بود، در حال حاضر هم قابل مشاهده است. (۵/۵)
۲۲۸. درست (۵/۵)
۲۲۹. درست (۵/۵)
۲۳۰. نادرست - خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن کریم شک دارند، پیشنهاد کرده است تا کتابی همانند آن را بیاورند. (۵/۵)
۲۳۱. قرآن کریم (۵/۲۵)
۲۳۲. کتابی (۵/۲۵)
۲۳۳. غیرالهی (۵/۲۵)
۲۳۴. تحدی (۵/۲۵)
۲۳۵. سوره‌ای مشابه (۵/۲۵)
۲۳۶. کوثر (۵/۲۵)
۲۳۷. کتاب (۵/۲۵)
۲۳۸. ده سوره (۵/۲۵)
۲۳۹. کارهای خارق‌العاده‌ای انجام می‌داد که هیچ‌کس بدون تأیید و اذن خداوند قادر به انجام آن‌ها نبود. (۵/۵)
۲۴۰. آیت یعنی نشانه و علامت نبوت (۵/۵)
۲۴۱. معجزه؛ زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار می‌شود. (۵/۵)
۲۴۲. نتوانسته‌اند سوره‌ای حتی به اندازهٔ سورهٔ «کوثر» بیاورند که اندیشمندان و متخصصان زمان، برابری آن را با سوره‌ای از قرآن بپذیرند. (۵/۵)
۲۴۳. ۱ مردم زمان خودش به معجزه بودن آن اعتراف کنند و آن را فوق بشری بدانند. (۵/۲۵) ۲ آیندگان هم معجزه بودن آن را تأیید کنند. (۵/۲۵)
۲۴۴. خداوند در قرآن کریم از مخالفان الهی بودن قرآن می‌خواهد که حتی یک سوره مانند آن را بیاورند و این دعوت به مبارزه را «تحدی» می‌گویند. (۵/۵)

خلاصه

ارزیابی و قضاوت

تحلیلی

کاربردی

درک و فهم

دانشی